

В НОМЕРЕ:

4

Туркестан - город
легенд

9

Мұхтар Әуезов - 125
жасқа толды

12

Как на свет
появилась линейка?

ГАЗЕТА
ПАВЛОДАРСКОЙ
ОБЛАСТНОЙ
ДЕТСКО-ЮНОШЕСКОЙ
ОРГАНИЗАЦИИ

№№15-16

(372-373)

от 31 августа

2022 года

сeнiң әлeмiң

Құрметті оқырмандар!

Сіздерді ұлттық мерекелеміз - Қазақстан Республикасының Конституциясы күнімен құттықтаймыз!

Конституция біздің құқықтарымыз бен бостандықтарымыздың сақталуының сенімді кепілі, сонымен қатар тәуелсіз Қазақстанның дамуының кепілі болып табылады. Отбасыларыңызға аман-саулық, бақыт, түсінушілік, сенім және Отанымызға жарқын болашақ тілеймін! Отанымыз өркендеп, дами берсін!

Қазақстан Республикасының Конституция күні

День Конституции Республики Казахстан

Құттықтаймыз! Поздравляем!

У каждого народа есть свои символические личности. Рождаются они на подготовленной веками почве. И сегодня мы вспоминаем одного из великих людей, которых дала казахстанская земля миру - Мухтара Омархановича

Ауэзова. Нам не удалось увидеть писателя, услышать его живой голос. Но все же можно утверждать, что он сегодня, как и при жизни,

знаком и близок нам, ведь наша школа носит имя этого великого человека.

Мухтар Ауэзов – человек, чьи бессмертные труды поставили его в ряды лучших представителей мировой художественной прозы. Сила духа, оптимизм и другие качества, свойственные его таланту всегда помогали писателю найти выход из почти безвыходного положения и неизменно сохранять полное присутствие духа. Он известен читающему миру как драматург, прозаик, мастер художественного перевода. Его перу принадлежат романы, рассказы, повести, очерки и поэмы. В своем творчестве он сумел вместить величие и простоту своего народа.

М. Ауэзов внес неоценимый вклад в развитие многонациональной советской литературы. Его творчество – доказательство необъятных возможностей реализма. Ауэзов - явление планетарное. Творчество писателя считается вершиной художественной литературы казахского народа.

М. Ауэзов – создатель первого казахского романа-эпопеи, драматург, переводчик русской и европейской классики, ученый – литературное наследие великого писателя поистине неисчерпаемо. Работы Мухтара Ауэзова, и особенно его научные исследования, посвященные в первую очередь творчеству великого Абая, стали своеобразным мостом между прошлым и настоящим в духовной жизни народа; это своего рода связующее звено культурных традиций. Благодаря титаническому труду М.Ауэзова, создавшего неопределимое научно-теоретическое и художественное наследие, у нас есть оружие творческого дерзания, при помощи которого можно познавать глубокий смысл и секреты мастерства казахской поэзии.

Я считаю, что Мухтар Ауэзов - человек поистине великого многогранного дарования. Его художественное мышление, многолетние непрерывные научные исследования до сих пор заостряют

внимание учёных на насущных и благородных задачах науки и искусства.

Мы живем в свободном Казахстане, и каждый из нас не должен разочаровывать тех, кто судит о нас по Ауэзову. А чтобы не разрушить это представление о нас, мы читаем Ауэзова, учимся у него высокой культуре и не забываем уроков добра и человечности, которые преподает нам Мастер художественного слова.

Не меркнет юность нашего кумира.

Читают Вас – куда не погляди. И это значит, в половине мира Вас прижимают девушки к груди.

В любые дни Вы жили открыто.

Пусть запоздало, но признать я рад,

Поэзии престол, ее корона, Вам, наш наставник, вам принадлежит!

**Ахтанова Диана, 11 а класс
СОШ имени М.Ауэзова
г.Павлодара**

Методический час для педагогов

Согласно плану работы методического кабинета отдела образования района Аққулы прошел методический час для заместителей директоров по воспитательной работе и старших вожатых школ района.

Методический час был организован в рамках разъяснений концептуальных основ воспитания личности. Педагоги были ознакомлены с 8 приоритетными направлениями воспитания и реализуемыми проектами в организациях образования района.

В практической части педагоги могли разработать планы, поставить цели и показать основные направления таких проектов как «Семья – средняя школа»; «Традиции и обряды»; «Құқықтық сана - қауымға пана»; «Еңбек – елдің мұраты»; «Үнем – қоам қуаты»; «Экологическая культура с малых лет»; «Қоғамға қызмет»; «Один день из жизни школы» для реализации их в школах.

Базовой идеей Концептуальных основ воспитания личности провозглашается национальный

образ гармонично развитого человека «Толық адам», воплощенный в философии Абая. Ценностные ориентиры, определенные в Концептуальных основах воспитания, учитывают исследования о современных детях Казахстана, ключевые идеи программных статей Главы государства «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» и «Абай және ХХІ ғасырдағы Қазақстан», основные направления программы

«Ұлттық рухани жаңғыру», тенденции развития образования по обеспечению системного подхода к воспитательному процессу с активным включением семьи, гражданского общества и государства в воспитание подрастающего поколения.

**Асем Оспанова,
методист отдела образования
района Аққулы**

Летние каникулы в лагере «Балдаурен»

Наконец закончился очередной учебный год, и наступили летние каникулы, которых я очень долго ждала. Отдохнула я полноценно и очень весело. Я побывала этим

летом в лагере «Балдаурен». Эти две недели в столь прекрасном месте, я провела очень интересно.

В лагере мы занимались разной деятельностью. Я и еще некоторые дети на открытие смены танцевали черлидинг, и открытие прошло идеально. Моя смена называлась «Sport - Fest», по этой причине, большое время уделялось именно спортивным играм. Мы играли в футбол, пионербол, теннис, шахматы. «Балдаурен» дал мне многое, как в социальном так и в эмоциональном плане. В социальном плане появилось больше знакомых и друзей, если взять эмоциональное, то я испытала бурю эмоций.

Я хочу поблагодарить своих вожатых, детей из моего отряда за то, что дали столько радостных моментов. Хочу поблагодарить «Балдаурен» за то, что собирает детей из всего Казахстана в столь

чудесном месте и дарят незабываемые воспоминания.

Отдых в «Балдаурене» останется в моей памяти увлекательным путешествием в мир счастья,

доброты и взаимопонимания.

**Бакибаева Актлек,
7 б класс СОШ. им Махмета
Кайырбаева**

№15-16

(372-373)

от 31 августа
2022 года

Елдің ішкі тұтастығын сақтау үшін белгілі бір ережелер керек. Осы мақсатта Қазақ елі егемендігін алғаннан бастап, ішкі тәртіпті реттеуге тырысты. Конституциямыз қысқа мерзімде әзірленіп, халық талқылауынан өткен соң қабылданды.

Ата Заңымыз – тарихи жеңістің, халқымыздың арман-мүддесін заң жүзінде айқындаған, бүкіл әлемге Қазақстан деген азат елдің бар екендігін паш еткен беделді құжат. Конституциямызда тәуелсіз еліміздің даму бағыты, басқару жүйесі, билік тармақтары жария етілген. Қазақ халқының заң жүйесі сонау XVI ғасырдағы «Қасым ханның қасқа жолынан» бастау алады. Одан кейінгі «Есім ханның ескі жолы», «Жеті жарғы» сынды дала заңдарының негізінде құқықтың мемлекет құру идеясы Қазақ даласында жүзеге аса бастады.

Конституция әрбір Қазақстан азаматының заңда белгіленген мүмкіндіктерін қамтамасыз етуші. Кез келген азамат Конституциялық құқығын пайдалана отырып, заң шеңберінде әрекет ете алады. Конституция – еліміздің негізгі Заңы. Мемлекетіміздің ішкі, сыртқы саясатының негізгі бағыттарын көрсетуші. Республикамызда енгізілгелі жатқан кез келген заң Конституцияға сүйене отырып жасалынады. Ата заңымыз қазақ халқының бейбітшілік сүйгіш, толерантты халық екендігінің көрінісі. Ұлтына, нәсіліне, дініне қарамай, азаматтарының құқығы ардақ тұтылған еліміз татулықтың өрнегі. Конституциямызда еліміздің демократиялық мемлекет екендігі көрсетілген. Демек, Конституция-

ямен өмір сүру – демократияның ең жоғарғы сатысында болуды көрсетеді. Ата Заңымыз – халық таңдауы болғандықтан оны әрдайым құрметтеуіміз керек. Адам өмірі мен бостандығы ең жоғары құндылық деп бағаланған Конституциямыздың қоғам өмірінде алатын орны ерекше. Адам өмірінің басты құндылық екендігінің дәлелі Конституциямыздың 9-бөлімінің екеуі адамның бостандығы мен азаматтардың құқығына арналған.

Қасым-Жомарт Тоқаев, Қазақстан Республикасының президенті:

- Биыл бұл мейрам айрықша саяси мәнге ие болып отыр. Ата заңға өзгерістер енгізу жөніндегі жалпыұлттық референдумның нәтижесі халқымыздың бірлігін және елімізді жанжақты жаңғыртуға бағытталған ауқымды реформалардың барынша қолдау тапқанын көрсетті. Біз заң үстемдігі, әділдік және жалпыға бірдей мүмкіндік қағидаттарын ұстанып, Жаңа Қазақстанды

құруға кірістік. Еліміздің әрбір жауапты азаматының реформаларды іске асыруға белсене қатысып, мемлекетіміздің дамуына үлес қосатын кезі келді. Президент құттықтауында қолға алынып жатқан өзгерістердің басты міндеті халықтың әл-ауқатын арттыруға, мемлекеттілігімізді мейлінше

нығайтып, қоғамды үйлесімді дамытуға жұмыс істейтінін айтқан. Қолданыстағы конституция 1995 жылдың 30-тамызында бүкілхалықтық референдумда қабылданып еді. Тәуелсіздік жылдарында еліміздің басты құжаты бірнеше рет редакцияланды. Бірақ ол ел халқының қатысуынсыз, тек Парламенттің немесе президенттің мақұлдауымен жүзеге асырылған болатын. Тек биыл ғана өзгерістер жалпы дауыс беруге шығарылды. Халыққа алдын ала түсіндіру жұмыстары жүргізілді. Сөйтіп көпшілік Ата заңның үштен бір бөлігіне енгізілетін 56 өзгерісті құптап дауыс берді. Соңғы түзетулердің мақсаты – жаңа мемлекеттік модельге көшу. Супер президенттік биліктен, ықпалды Парламентке бағыт алу, өлім жазасынан бас тарту сияқты түбегейлі шешімдер қабылданды.

Ақпарат ktk.kz сайтынан алынды

День Конституции Республики Казахстан

В Казахстане ежегодно 30 августа отмечается День Конституции. Конституции страны исполнилось 27 лет. 30 августа 1995 года на всеобщем референдуме был принят Основной закон Казахстана.

Первая Конституция независимой страны была принята в 1993 году, однако спустя два года она была принята в современной редакции. Принятию Основного закона предшествовал длительный подготовительный этап. Для принятия действующего варианта Конституции был изучен опыт многих зарубежных стран, взятые в основу принципы формирования документов в государстве: в частности, принцип разделения

ветвей власти, принцип народовластия.

Одним из важных и исторических событий этого года стало проведение 5 июня этого года республиканского референдума по внесению изменений и дополнений в Конституцию Республики Казахстан.

Основные изменения:

- Казахстан переходит от суперпрезидентской формы правления к президентской с сильным Парламентом;
- в основном законе прописано, что «Земля и ее недра, воды, растительный и животный мир, другие природные ресурсы принадлежат народу»;

- теперь близкие родственники Президента не вправе занимать должности политических государственных служащих, руководителей субъектов квазигосударственного сектора;

- казахстанцы могут самостоятельно обращаться в Конституционный суд;

- смертная казнь запрещается. Никто не вправе произвольно лишать человека жизни.

- депутатский корпус Мажилиса будет формироваться по смешанной избирательной системе;

- президентскую квоту в Сенате сократят, квоту АНК в Мажилисе упразднят;

- мажоритарная система позволит отозвать депутата по желанию избирателей;

- исключены положения об

особой роли и привилегиях Первого Президента.

Президент страны Касым - Жомарт Тоқаев в поздравлении отметил:

«Провозглашенные в Конституции ценности демократии, гарантии прав и свобод граждан четко определяют стратегический вектор развития Республики Казахстан. В нынешнем году этот праздник обретает особое политическое значение. Результаты общенационального референдума по конституционным поправкам продемонстрировали единство нашего народа и его решительную поддержку масштабных реформ, направленных на всестороннюю модернизацию страны».

Своё лето я провела очень весело и интересно. Лето прошло в кругу моих друзей и моей семьи. На самом деле, это лето было самым особенным, ведь я много что осознала и поняла.

За все лето я побывала много где. В красивом городе Нур

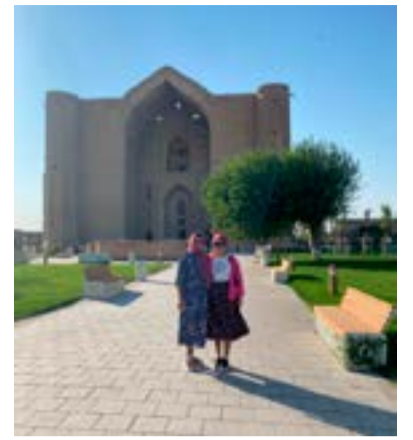
- Султан, в двух мегаполисах страны - Шымкент и Алматы и на красивейшем озере Казахстана - Балхаш. А ещё я побывала на озере Иссык-куль и в Туркестане. Весь отдых меня очень впечатлил и вдохновил на новое. Я получила очень много эмоций и поняла, какой же красивый все - таки наш Казахстан. Но больше всего меня впечатлил город Туркестан. Я узнала

много интересных историй и легенд этого города.

Туркестан – город, в котором много достопримечательностей. Полтора года назад этот город стал ещё более красивым. Я была там с мамой, поэтому отдых понравился мне ещё больше. С мамой мы были в гармонии и в спокойствии. Мы прошли много мавзолеев, узнавая каждую историю. Заходя в каждый из них, я чувствовала спокойствие и умиротворение. Больше всего меня удивил мавзолей Кожы Ахмет Ясауи. Он очень большой и красивый. В каждой комнате своя история и своя память. По мавзолею ходят гиды, которые объясняют историю. В мавзолее осталось много исторического. То есть, оригинальные стены, лестницы, вплоть до столовой и библиотеки, что больше завораживает и удивляет! Неподалёку от мавзолея есть подземная мечеть. Она тоже очень красивая и завораживающая. Ходят легенды, что Кожы Ахмет Ясауи, прожив 63 года, сказал: я прожил половину жизни на земле, теперь пришла очередь жить под землей. Так он прожил до 125 лет. Кожы Ахмет

Ясауи очень любил свою веру и уважал. К этому надо стремиться.

А также понравилось то, что город построен в стиле древнего городка. Это очень красиво и передаёт всю атмосферу города. Например, открылась Венеция. Венеция исполнена также в восточном стиле. Ходить по Венеции - это словно читать восточную сказку! Там много увлекательных мест. Например, на лодке можно проплыть всю Венецию. Проплывая по ней, можно будет увидеть красивое здание в виде шара. В этом шаре вся история шёлкового пути, а также летающий театр бд. В летающем театре показывают красоты Казахстана и города Казахстана, и это стоит увидеть! А гуляя по Венеции, можно увидеть спектакль на воде «Кыз жибек и Тологен». Честно, красивее спектакля я ещё не видела. То, как они танцуют, двигаются и играют, это просто великолепно!!! Кыз Жибек словно лебедь, раскрывающий свои крылья, а Тологен - настоящий батыр. Танцоры - настоящие актёры, которые вжились в роль просто потрясающе. На воде отыгрывается вся трагичная история любви. Я думаю, если увижу спек-

такль ещё красивее, то только в Туркестане.

Город мне очень понравился, и люди там очень приветливые. Я думаю, вернусь туда снова и не раз. Увидев Туркестан, я поняла, что мы должны помнить ценности страны и ее историю. Мы не должны ее забывать или стыдиться. Я полностью поддерживаю стиль древнего городка, это даёт возможность побывать в истории и ощутить ее. Давайте не забывать нашу историю и ее героев.

**Айзия Сагадат,
г.Павлодар, № 25 СОШ**

Алтын арқаның құтты мекені–Баянауыл жері

Кез келген халықтың, жер бетінде өмір сүретін әрбір адамның жан дүниесінің бір бөлігі болып табылатын, жанына жылулық сыйлайтын орны бар. Баянауыл талай ғасырлар бойы Павлодар Ертіс өңірінің осындай бір киелі әрі керемет жері болып саналады. «Баянауыл» сөзін естіген кезде көптеген адамдардың ойына мәнерлі пішінді таулар, айнадай мөлдір өзен, жартасқа ілінген бұлттар бейнесі келеді, ал іші тыныштық пен адамның қолы жетпейтін мәңгілік сезіміне толады. Бұл орын туристердің тым көп болғандығын ұнатпайтын, керісінше тыныштықты жақсы көретін жандар үшін жүрекке

жақын орындарының біріне айналды. Баянауылда жартасты таулар мен қарағайлы ормандар қоршалған төрт көл бар. Сабандыкөл жағасында Баянауыл ауылы мен бірнеше демалыс үйлері, ал Жасыбай көлінің жағалауы негізгі туристік аймақ болып табылады. Жағалауда үйлер, демалыс орындары, кафелер мен дүкендер шашыраңқы. Бір адамға тұру бағасы тәулігіне 5000 теңгеден бастап, 30000 теңгеге дейін болады. Баянауыл өлкесіне сапар сізге ұмытылмас сезім мен есте мәңгілікке қалар естеліктер сыйлайды дегенді үлкен сенімділікпен айта аламын.

**Куламбаева Даяна,
№ 7 ЖОБММ**

* * *

Мен биыл жазда отбасыммен «Жасыбай» де-

малу орталығында болдым. Жасыбайдың керемет жерлерін тамашаладым. Біз көлге түстік, балық ауладық, табиғат аясында серуендедік. Аулаған балықтарды отқа пісіріп, қауап жасадық. Мен өзімнің сиңіліммен отқа тәтті «маршмело» жасап үйрендім. Дәмі өте керемет екен. Ал екінші күні біз балмұздақ кешін ұйымдастырдық. Демалысымыз өте керемет өтті.

**Жансая Мусина,
Б.Момышұлы мектебі,
5 «б» сынып**

Керемет жазғы демалысым

Оқу жылы аяқталып, асыға күткен жаз мезгілі жетті. Бұл жылдың төрт мезгілінің ішіндегі ең тамаша кез. Жаздың алғаш айында мен өзімнің туған қаламның мұражай, кинотеатр, саябақтарын араладым. Отбасымызбен Ертіс өзені жағалауында серуенге бардым. «Қыс азығын, жаз жина дегендей», анама әртүрлі көкөністерден жасалған салаттар, тәтті то-

сап жасауға көмектестім. Тамыз айында Петропавл қаласында тұратын нағашыларыма қонаққа бардым. Петропавл өте көне, әдемі қала екен. Маған әсіресе Абылайханның мұражайы қатты әсер берді. Сонымен қатар анимен ауылдың таза табиғатында демалып, сары қымыз ішіп, ертегі оқыдым.

**Қияш Айзере,
А.Бөкейханов ат. ЖОБММ**

Бурабайдағы ән сайысы

Менің есімім Нурия. Бос уақытында ән айтып, сурет салғанды ұнатамын. Биылғы жаз мезгілім ұмытылмастай өтті. Мен Оқушылар сарайындағы «Аймикс» вокал судиясымен бірге Бурабай демалыс жеріне жеріне

бардым. Бұл жерде «Алтын дән» Республикалық балалар шығармашылығы фестиваль-байқауына қатыстым. Бұл таңғажайып жерге біз әншілер тобымен келіп, «Архидом» мейманханада тоқтадық. Демалыс жеріміз үлкен, жарық, жайлы болды. Асханалары да керемет екен. Аспазшылар бізді күнде дәмді тағамдармен қуантты. Біз күнде топпен әртүрлі жерлерге саяхаттадық. байқауымыз да керемет өтті. Мен француз тілінде Эдит Piaфтің әнін орындап, 2-ші жүлделі орынға ие болдым.

Мені Бурабайға келген кезде жан жаңынан жабылып алған қалың орман, асқар таулар және шексіз, мөлдір көл таңқалдырды. Бұл туристік мекені өзінің танымалдылықпен бүкіл әлемнен адамдарды таңғажайып табиғатты келіп көруге тартады. Біз де олармен бірге отанымыздың әдемілігінен ұмытылмас, жарқын, бас айналдыратын күшті әсерлерді алдық

**Тукебаева Нурия,
Б.Момышұлы ат.ЖОБММ
3 «д» сыныбы**

Табиғаттың әдемілігі

Жер көк кілемдей жайқалып, күннің көзі жарқырап шықты. Төрт мезгілдің ішіндегі жаз мезгілі ең ыстық, әрі ең көңілді. Өйткені оқушылардың барлығы жазғы демалысқа шығады. Біреулер ауылға ата-әжелеріне барса, біреулер шет елдерге саяхатқа шығады. Маған келер болсақ, жазғы демалысымды өте тамаша өткіздім. Отбасымызбен Баянауыл өңіріне қыдырып бардық. Торайғыр, Жасыбай, Сабындыкөлде болдық. Бұл жерлер табиғаты сондай әдемі, сөзбен айтып жеткізу мүмкін емес, көздің жауын алады. Маған ұнағаны соншалықты, шабытым ашылып, өлең шығардым.

Асқар - биік таулары,
Көздің жауын алады.
Хош иісті гүлдерге,

Кілемдей көк шөптерге
Қарашы, қандай әдемі!
Мақтанам бұл жеріммен,
Мақтанам бұл еліммен!

**Кенжебай Аиша,
Б.Момышұлы ат. ЖОМ
3 «д» сынып оқушысы**

Естен кетпес жазғы демалыс!

Менің көптен күткен мезгілдерімнің бірі жаз. Себебі құстар, бұл-бұл сайраған дауыстары, шуақты күндер табиғаттың сұлулығы танқаларлық. Жаз ол нағыз демалып, күш-қуат жинайтын мезгіл. Мен өз демалысымды отбасымен және ата әжемизбен өткіздім. Біз Баянауыл еліне барып демалдық. Жасыбай көлі – табиғаты көркем, тұйық көл, суы тұнық көлдердің бірі. Жолда келе жатып әжемиз Жасыбай көлі, Жасыбай батыр туралы аңыз айтып берді. Көлдің бұрынғы атауы Шойынкөл екен. Жонғар басқыншылармен болған шайқаста көлдер арасындағы асуда қаза тапқан қазақ батыры Жасыбай болыпты. Сондықтан көл Жасыбай батыр есімімен аталған.

Ер Жасыбай туралы жыр-дастандармен бірге аңыз әңгімелер де көп, олардың ел аузынан жазып алған нұсқалары Қазақ Ғылым академиясының кітапханасының қолжазбалар қорында сақтаулы. Ер Жасыбай – Орта жүз ішінде Арғынның Бәсентин руынан шыққан батыр, Олжабай батырдың досы, апасынан туған жиені. Жауырыншы, құралайды көзге атқан мерген. Ел аузындағы аңыздарға сүйенсек, Жасыбай батырға азғана қолмен мыңдаған қалмақ қолын Баянтаудан аспауын тапсырған екен. Жасыбай ержүректілік танытып, қалмақтарға аз ғана қолмен тойтарыс беріп, жерін аман алып қалған. Бірде Жасыбай сауытын шешіп, демалуға

отыра бергенде қалмақтың Құба мергені жартаста тығылып тұрып, садағымен Жасыбай батырды атып мерт қылған. Аңғал батыр Жасыбай құлап түсіп, басын көтеріп серіктестеріне өсиет айтады: «Ердің құнын Олжабай жоқтасын, басыма Малайсары белгі орнатсын, артында қалған жетімдерге Бөгенбай көз салсын». Сөйтеді де, ерен батыр көз жұмады...

Бұл кезде Олжабай, Бөгенбай, Малайсары батырлар жауды ойсырата жеңіп, той жасап жатыр еді. Оларға Жасыбай батыр дүние салды деп Қаз дауысты Қазыбек бидің баласы Бекболат кісі жібереді. Орны толмас қазаны естіп, қабақтарына қар жауып өкінген батырларға Бұқар жырау төгілген жырмен көңіл айтады. Қалың қол қайыса аза тұтып, Жасыбай батырдың сүйегін жартас таудың төбесіне қояды. Бөгенбай, Олжабай, Малайсары батырлар басына белгісі ретінде үш жас қайың ағашын отырғызады. Сол қайыңдар әлі өсіп тұр. Сол жер Жасыбай асуы аталады. Үш батыр Шойынды көлді ескерткіш ретінде Жасыбай көлі аталсын деп ұйғарады, міне, күні бүгінге осы атау сол күйінде, «Жасыбай көлі» болып аталып келеді.

Маған әжемнің айтқан аңыз-әңгімелері қатты әсер берді. Біз Жасыбай демалу орталығының табиғатын көру үшін демалыс орынға тоқтадық. Таудың қоршауында, орманның құшағында жасырылған Жасыбайдың жағасында туристке қажеттінің барлығы бар. Құмды жағажай, шезлонгтар, қайықтар жалға берілетін орындар, шағын кафелер бар.

Жасыбайдың табиғатын көруге барлық ыңғайлы жағдайлар жасалған.

Біз отбасымызбен жазғы демалысымызды жақсы өткізіп, үйге қайтық.

ЖАЗҒЫ КАНИКУЛ ЕҢ ҰЗАҚ БОЛҒАНЫМЕН, ӨТЕ ЖЫЛДАМ ӨТИП КЕТЕДІ ЕКЕН СОНДЫҚТАН КЕЛЕСІ ЖАЗДЫ АСЫҒА КҮТЕМІН!

**Айым Абельдинова,
№ 2 ЖОМ, 11 сынып оқушысы**

Пайдалы жазғы демалыс

Жаз – әрбір оқушының ең сүйікті жыл мезгілі. Себебі, 3 айға созылатын ұзақ демалыс басталады. Балалар, 1-ші қыркүйек күні кездескен кезде, алдымен, жазғы демалыста болған қызықты оқиғалары туралы әңгімелесе бастайды. Сондықтан, менде өз демалысымды қалай өткізгенім жайлы сіздерге айтып кетейін. Менің атым – Диас. Мен № 2 Ертіс жалпы орта білім беру мектебінің 7 «а» сынып оқушысымын. Маған 2022 жылғы жазғы демалысым өте қатты ұнады. 1 маусымда мен жазғы мектепке бардым. Шілдеде Астана қаласына бардым. Ол жақта мен әдемі көптеген жерлер көрдім. Нақтырақ айтсақ, Бәйтерек, Хан Шатыр, көптеген әдемі парктар, океанариум деген көрікті жерлерге бардым. Тамыздың басында мен Бурабайдағы «Чайка» лагерінде болдым. Он күнде мен көптеген жаңа достар таптым. Осы сапар маған тек жағымды эмоциялар ғана сыйлады. Лагерьден кейін қайтадан өз Ертісіме оралдым. Отбасыммен бірге көлге бардық. Жаздың ыстық күндерінде суға шомылып, құмды жағажайда жату

керемет екен.

Жазғы демалыста бостан-бос үйде отырмай, оны пайдалы өткіземін деп шештім. Жалпы өзім таза ауада серуендегенді ұнатамын. Таңертең ұйқыдан ояңған соң, далаға шығып жүгіріп отырдым. Осының арқасында, өзімнің физикалық даярлығымды қалыпқа келтіре алдым. Компьютердің, телефонның немесе теледидардың алдында уақытымды өткізген жоқпын. Үйде ата-анам көмектесіп, олардың тапсырмаларын мұқият орындап отырдым.

Ал, кеш батқан кезде, уақытымызды жағалауда серуендеумен өткіздік. Келесі жылы осы жерге қайтадан келуді жоспарлап отырмыз. Соңғы аптада жаңа оқу жылына дайындау бастадым. Жазғы каникул ең ұзақ болғанымен, өте жылдам өтіп кетеді. Сондықтан, келесі жазды асыға күтемін! Бірақ, мектепке келіп, сыныптастарымды көргеніме де қуаныштымын!

**Аға тәлімгер:
Ахметова Айина
Ертіс ауданы, Ертіс № 2 ЖОМ**

Жазғы лагерь көңілді

«Ямышев ЖОББМ» маусым айы бойы жазғы сауықтыру лагері жұмыс жасады. Жазғы демалыс орнында елу балдырған уақыттарын керемет өткізді. Лагерге келген балаларды күнделікті мектеп медбикесі денсаулықтарын тексеріп, олармен сауықтыру жаттығуларын өткізіп отырды. Балалар көңілді демалып, жанын өнге, сылдыр күлкіге тойдырып, әртүрлі іс-шаралар мен спорттық ойындарға белсене қатысты. Тәрбиешілер әр күнге белгіленген түрлі мерекелік іс-шараларды ұйымдастырып, балалардың демалысы қызыққа, қуанышқа толы болуына бар күш-жігерлерін, өнерлерін аямай жұмсады. 2022 балалар жылына арналған жоспар бой-

ынша іс-шаралар өткізілді. Жазғы сауықтыру лагеріне ат салысып қатысқан мұғалімдерге алғысымды білдіремін.

**Ағылшын тілі мұғалімі:
Әмірбек Әлем
«Ямышев ЖОББМ»**

Домбыра үйірмесінің үйретері көп

Екі ішектің бірін қатты, бірін сәл-пәл кем бұра.

Нағыз қазақ – қазақ емес,
Нағыз қазақ – Домбыра!

Күй халқымыздың ерте заманнан бері ұрпақтан – ұрпаққа асыл мұра ретінде, қалыптасып, келе жатқан ұлы өнердің бір түрі. Күй — музыкалық жанр, қазақ халқының аспаптық пьесасы. Қазақтың ең киелі, ата – бабамыздың мұның жырлап,

қайғы – қасіретін толғаған ұлттық аспабы ол – Домбыра.

Домбыра – қазақ халқының ең кең тараған екі ішекті, көп пернелі музыкалық аспабы. Ол – қазақтар өмірінде маңызды орын алатын, өзіндік музыкалық сипаты бар аспап. Домбыра – қазақтың музыкалық мәдени тарихында пайда болған және халық арасында кеңінен таралған көне аспаптардың бірі.

Домбырасыз сән қайда, домбырасыз ән қайда өлең жолдарындағыдай әр қазақ баласына ұлттық аспаптың тарихы тереңде жатқаны белгілі. Біздің мектебімізде домбыра үйірмесі жұмыс жасайды. Үйірменің мақсаты оқушылардың бойындағы шығармашылық қабілеттерін арттыру, өнерге деген қызығушылықтарын одан әрі дамыту және музыкалық мәдениетін қалыптастыру.

Оқушылардың домбыраға деген қызығушылықтары жоғары, аспаптармен ән, күй орындағанды ұнатады.

Домбыраның тарихы XIX ғасырда қазақ халқының тұрмысында анағұрлым кең тараған музыкалық аспап екі ішекті домбыра болатын. Егер бұрынғы заманда көне аспаптар ән, жыр, ертегі –

аңыздарды сүйемелдеу үшін ғана қолданылған болса, енді домбыра жеке шығарма орындауға арналып, күрделі аспаптардың қатарына қосылды. Мектебіміздің оқушылары дарынды талантты жан-жақты көп ізденіп түрлі сайыстарға қатысады. Солардың қатарында 5 қазақ сыныбының оқушылары Нурмухамбетова Айнель Сержан Жарқын «Домбыраның қасиеттері» тақырыбында ғылыми зерттеу жұмысын жазды. Жұмыстың зерттелу барысы: Әр түрлі үлгідегі домбыралардың қақпақтары зерттелінді. Қақпақтың жеке бөлшектерін құрастырып жинағаннан кейінгі серпінін белгілеу үшін кергіш орнатылады. Қақпақты шанаққа отырғызғаннан кейін топты жаңғырық пайда болады. бұл шанақ пен қақпақтың арасындағы бір тұтас жаңғырық болып саналады. Қақпақты өңдеу жұмыстары оның тербеліс жиілігіне өзгеріс енгізеді, сондықтан қақпақ шанаққа бекітіліп, біржола өңделгеннен кейін тербеліс жиілігі қандай болатынын күні бұрын білуге болады. Оның үстіне ағаштық физикалық ерекшелігіне байланысты көлемі бірдей қақпақтардың өзіндік үн

шығару қасиеті де әр түрлі. Солай бола тұрса да қақпақты қажетті интервал шамасында дыбыстайтын етіп күйге келтіруге болады.

Тақтайшаларды іріктеу, қақпақтың қалыңдығын анықтау және серпінді орнату әрбір қақпақтың ерекшелігіне байланысты, бұл іске аса мұқият болған жөн. Қалаған үнді келтіру үшін қақпақтың бөліктерін дұрыс іріктеудің де маңызы бар. Қақпақ құрастырылғаннан кейін тақтайшалардың санына қарай реттей отырып қажетті үнді алуға болады. Егер қақпақтың көлемі неғұрлым кішірек болса, ағаштың тербеліс қасиеті де соғұрлым жиілей түседі. Қақпақты құрастырған және күйге келтірген шақта, сондай-ақ оның параметрлерін белгілегенде осы жайларды ескерудің маңызы өте зор. Ағаштың тербеліс жиілігі оның физикалық қасиетіне де байланысты дедік.

**Екібастұз қаласы
№ 24 мектеп гимназиясының
Қазақ тілі мен әдебиеті
мұғалімі
Омарова Г.К
Музыка пәні мұғалімі
Асқарова К.А**

6стр.

Қаз дауысты Қазыбек бидің туғанына 355 жыл

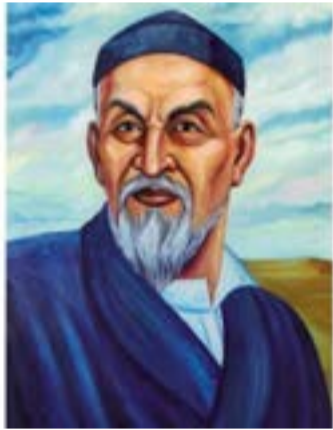
Орта жүз Арғын тайпасының Қаракесек руынан шыққан Қазыбек би 1665 жылы Қарқаралы өңірінде дүниеге келген. Оның әкесі — Келдібек би.

Қазыбек би Өз Тәукеңің тұсында хан кеңесінің белді мүшесі ретінде түрлі ел арасындағы дауларды шешуге атсалысқан.

Естеріңізге салайық, 2017 жылы Қаз дауысты Қазыбек бидің туғанына 350 жыл толуына арналған мерейтой бидің ата қонысы – Егіндібұлақ ауылында өтті. Сондай-ақ мерейтой аясында ел аумағында түрлі шаралар ұйымдастырылды.

Дулат Бабатайұлының туғанына 220 жыл

Дулат Бабатайұлы 1802 жылы қазіргі Шығыс Қазақстан облысы, Аякөз ауданы, Сандықтас өңірінде туып, 1871 жылы дүниеге салған. Жырау алғыр, зерек болып өседі. Жасында ауыл молдасынан оқып, арабша хат таниды.

Көрнекті ақынның шыққан тегі – Орта жүз құрамындағы Найман тайпасының Қаракерей сыбан руы.

Дулат Бабатайұлы - зар-заман ақындарының көрнекті өкілі. Өлеңдері ел ішінде көп тарап, шығармалары дидактикалық негізде жазылған.

Қазақтың соңғы ханы Кенесарының туғанына 220 жыл

Кенесары Қасымұлы (1802-1847) - мемлекет қайраткері, әскери қолбасшы, қазақ халқының 1837-1847 жылғы ұлт-азаттық қозғалысының көсемі. Қазақ хандығының соңғы ханы. Атақты Шыңғыс ханның 27-інші ұрпағы, Абылай ханның немересі. Ол өзінің тегі жағынан төре тұқымынан.

Естеріңізге салайық, 2021 жылдың жазында Кенесарының бас сүйегі Омбы қаласындағы музейлердің бірінен табылғаны туралы ақпарат тарады. Оның түпнұсқалығын құжаттар, атап айтқанда экспонаттың төлқұжаты растап отыр. Онда экспонаттың шығу тарихы, қайдан және қандай

жағдайда табылғаны, кімге тиесілі екені, сыртқы түрі мен мөлшері жазылған. Алайда жәдігерді

толыққанды растау үшін кейбір құжаттар жеткіліксіз, сондықтан генетикалық сараптама қажет.

Әсет Найманбайұлының 155 жылдығы

Әсет Найманбайұлы (1867-1922) - қазақтың суырыпсалма ақыны, әнші-композиторы. Қарқаралы уезінің Темірші болысының 8-ші ауылында, қазіргі Қарағанды облысы Ақтоғай ауданында дүниеге келген.

Әсет әнші - ақын өз жанынан өлең шығарып айтуымен қатар, өз өлеңдеріне ән де шығара білген ақын.

Ахмет Байтұрсынұлының туғанына 150 жыл

Ахмет Байтұрсынұлы (5 қыркүйек 1872 жыл – 8 желтоқсан 1937) — қазақтың ақыны, әдебиет зерттеуші ғалым, түркітанушы, публицист, педагог, аудармашы, қоғам қайраткері. Қазақ халқының 20 ғасырдың басындағы ұлт-азаттық қозғалысы жетекшілерінің бірі, мемлекет қайраткері, қазақ тіл білімі мен әдебиеттану ғылымдарының негізін салушы ғалым, ұлттық жазудың реформаторы, ағартушы, Алаш-Орда өкіметінің мүшесі.

Ахмет Байтұрсынұлының 150 жылдық мерейтойы ЮНЕСКО көлемінде аталып өтеді.

Ғабит Мүсіреповтің туғанына 120 жыл

Ғабит Мүсірепов 1902 жылы қазіргі Солтүстік Қазақстан облысы Жамбыл ауданында шаруа

отбасында дүниеге келді. Оның азан шақырып қойған аты – Ғабді әл-Ғабит. Бұл арабша «Құдайдың құлы» деген мағынаны білдіреді.

Қазіргі таңда қаламгердің шығармалары әлемнің 34 тіліне аударылған. Франция, Англия, Бельгия, Германия, Испания, Венгрия, Вьетнам, Моңғолия секілді біршама елдің әдебиет

сүйер қауымы Ғабит Мүсірепов шығармаларымен танысып шығуға мүмкіндігі бар. Оның 295 шығармасы орыс тілінде басылып шықты.

Ғабиден Мұстафиннің туғанына 120 жыл

Мұстафин Ғабиден (1902-1985) - қазақтың әйгілі жазушысы, қоғам қайраткері, Қазақ КСР Ғылым академиясының корреспондент мүшесі. Қазақстанның халық жазушысы, Абай атындағы Қазақ КСР мемлекеттік сыйлығының лауреаты. Бұрынғы Ақмола облысының

Нұра өзенінің жағалауындағы Сарытөбе атты жерде (қазіргі Қарағанды облысының Бұхар жырау ауданы) дүниеге келген.

Дінмұхамед Қонаевтың 110 жылдығы

Дінмұхамед Қонаев 1912 жылы 12 қаңтарда Верный қаласында дүниеге келген. Әкесі Меңліахмет Жұмабайұлы 1886 жылы туған. Алматы облысында ауылшаруашылық және сауда мекемелерінде жұмыс істеген. Қазақ және орыс тілдерінде хат таныған сауатты адам болған.

Еңбек жолын тау-кен инженері болып бастап, Балқаш мыс қорыту және Лениногор қорғасын-мырыш комбинатында қызмет істейді. Бірте-бірте қызметте жоғарылап, ғылым академиясының президенті болып тағайындалады. Бұдан өзге партия-кеңес органдарында, Қазақстан компартиясының орталық комитетінде қызмет етеді. 10 жылға жуық қазақ КСР министрлер кеңесінде төрағаның орынбасары, 27 жылдай Қазақстан

орталық комитетінің бірінші хатшысы, 21 жыл СОКП ОК саяси бюросының мүшесі болады.

Шара Жиенқұлованың 110 жылдығы

Шара Баймолдақызы Жиенқұлова 1912 жылы 18 тамызда Алматы қаласында дүниеге келген. Азан шақырып қойған есімі – Гүлшара. Әкесі Баймолда күллі Жетісу өңіріне әйгілі молда адам болған.

Шара Жиенқұлова он алты жасында «Биші қыз» атағын иеленді. Үлкен сахнадағы өнер жолын жолдасы Құрманбек Жандарбековпен бірге Қазақ драма театрында бастаған.

1934 жылы өз жұмысын Музыкалық драма театрында (қазіргі Абай атындағы Мемлекеттік Қазақ опера және балет театры) жалғастырды. Мұхтар

Өуезовтың «Айман-Шолпан» музыкалық драмасында, Евгений Брусиловскийдің «Қыз Жібек», «Жалбыр» және «Ер Тарғын» операларында бой көрсетті.

Зейін Шашкиннің 110 жылдығы

Зейін Жүнісбекұлы Шашкин - 1912 жылы 31 желтоқсанда Павлодар облысы Баянауыл ауданында дүниеге келген жазушы. 1930 — 1933 жылдары Мәскеудің Тарих, философия және әдебиет институтында (МИФЛИ) оқыған. 1933 — 1937 жылы Қарағанды қалалық комсомол комитетінің хатшысы, Семей педогогиялық

институтында, ҚазПИ-де (қазіргі ҚазҰПУ) оқытушы, 1949 — 1955 жылдары Көкшетаудағы Бурабай санаторийінің Бармашы (қазіргі «Светлый») пансионатында дәрігер, ал 1955 — 1956 жылдары Қазақстан Жазушылар одағында кеңесші қызметтерін атқарған.

МЕРЕЙТОЙ

№№15-16

(372-373)

от 31 августа
2022 года

№15-16

(372-373)

от 31 августа
2022 года**Жұмағали Саинның
110 жылдығы**Саин Жұмағали (1912–1961)
Көкшетау облысы, Арықбалық ау-
даны, «Баян» көлінің жағасында

туған. Жастайынан жетім қалып, балалар үйінде тәрбиеленген. Жетіжылдық мектепті бітірген соң, бірнеше жыл ауылда сауатсыздықты жою ісіне араласқан. 1930 жыл Мәскеудегі «Цветметзолото» институтында, 1930–1932 жж. Абай атындағы Қазақ педагогикалық институтында оқыған. «Лениншіл жас» (қазіргі «Жас алаш») газетінің әдебиет және өнер бөлімін басқарды. Қазақстан Жазушылар одағында жас жазушылар секциясының меңгерушісі, көркем әдебиет ба-спасында директор болып істеген.

**Мәншүк
Мәметованың 100
жылдығы**

Мәншүк Жиенғалиқызы Мәметова (шын есімі - Мәнсия) - 1922 жылы Орал облысы Орда ауданында туып, 1943 жылы қазанның 16-ы күні майданда қаза тапты.

Қаһарман қазақ қызы - Кеңес Одағының Батыры (1944). 1942 жылы тамызда ол өз еркімен Қызыл Армия қатарына алынып, 21-інші атқыштар дивизиясының құрамында ұрысқа қатысты.

**Әзілхан
Нұршайықовтың
туғанына 100 жыл**

Қазақстанның халық жазушысы Әзілхан Нұршайықов 1922 жылы 15 желтоқсанда Шығыс Қазақстан облысы Жарма ауданына қарасты Келінсүйегі, кейін Мұқыш ауылы деп аталған елді мекенде туған.

Әзілхан Нұршайықов 1941-1945 жылдары Қызыл әскер қатарында соғысқа қатысты. Өлеңдері мен әңгіме, очерктері майдан кезінде республикалық, облыстық газеттерде басылды.

**Роза Бағланованың
100 жылдығы**

Роза Бағланова Қызылорда облысының Қатзалы қаласында 1922 жылы туған. Роза Тәжібайқызы қазақтың өн өнерін дамытуға айрықша ауқымды үлес қосты. Оның репертуарында қазақтың халық әндері, қазіргі композиторлардың шығармалары, әлем халықтарының - орыс, өзбек, тәжік, украин, грузин,

әзірбайжан, қырғыз, корей, поляк, венгер, қытай, моңғол, үнді халықтарының әндері үйлесімді көрініс тапты. Аса танымал эстрада әншісі Роза Бағланова қазақ өнерін шетелдерде таныстырып әрі насихаттай отырып, белсенді гастрольдік қызмет жүргізді.

**Талғат
Бигелдиновтің 100
жылдығы**

Авиация генерал майоры, Кеңес одағының екі мәрте батыры, «Барыс» орденінің иегері Талғат Бигелдинов 1922 жылы 5 тамызда Ақмола облысына қарасты Қорғалжың ауданындағы Майбалық деген шағын ауылында дүниеге келген. Бірақ, кейіннен оның отбасы қазір Қырғызстанның астанасы болып, Бішкек деп аталған Фрунзеге көшіп кетеді.

1943 жылдың басында Талғат Бигелдинов он тоғыз мессершмитке қарсы тұрып, тең емес күрес жүргізді. Сол кезде ол жау жеріне тоқтауға мәжбүр болып,

жанындағы мергенімен бірге екі аптада кеңес әскеріне аман-есен жетеді. Талғат Жақыпбекұлы өзінің алғашқы «Алтын жұлдыз» медалі мен Кеңес Одағының Батыры атағын 1944 жылы алды.

**Сырбай
Мәуленовтің 100
жылдығы**

Сырбай Мәуленов 1922 жылы 17 қыркүйекте Қостанай облысы Жанкелдин ауданы Торғай

ауылында туған. Ата-анасының жұмыс бабына байланысты бала күнінде туған жерінен жырақтап, Қызылорда облысына қоныс аударған. Сыр елі Сырбайды жатсынбады, керісінше ақындық шабытына шабыт қосты. Сырбай Мәуленов - қырыққа жуық жыр жинақтың авторы. Шығармаларында туған жер, замандас және оның жасампаз еңбегі жырланады.

**Сафуан
Шаймерденовтің
100 жылдығы**

Сафуан Шаймерденұлы 15 сәуірде Солтүстік Қазақстан облысы, Преснов ауданы (қазіргі Жамбыл ауданы), Аманкелді ауылында дүниеге келген. Орта мектепті бітірген соң, біршама уақыт өз ауылының орталау мектебінде мұғалім, Армия қатарында болды. 1942–1943 жж. Преснов аудандық комсомол хатшысы, 1942–1945 жж. «Ленин туы»

газетінде тілші, әдеби қызметкер. 1950 жылы ҚазМУ-дің филология факультетін үздік бітірді. Содан кейін республикалық жастар газетінің Қарағанды облысы бойынша тілшісі, 1952 жылы «Әдебиет және искусство» журналының бөлім бастығы, Қазақстан Жазушылар одағы проза секциясының меңгерушісі, 1955 жылы «Қазақ әдебиеті» газеті бас редакторының орынбасары, 1958–1960 жж. Қазақстан Жазушылар одағы басқармасының хатшысы, 1970–1975 жж. Қазақ КСР Мәдениет министрлігі репертуарлық коллегиясының бастығы болған.

**Дәуітәлі
Стамбековтің
туғанына 75 жыл**

Дәуітәлі Стамбеков 1947 жылы

26 қаңтарда Қарағанды облысы Ақтоғай ауданы Қоңырат ауылында дүниеге келген. Әл-Фараби Қазақ ұлттық университетін бітірген (1974). Ақын 1999 жылы Халықаралық «Алаш» әдеби сыйлығының лауреаты атанған.

«Арқа еңбеккері» аудандық газетінде аға әдеби қызметкер, республикалық жастар газеті «Лениншіл жаста» (қазіргі «Жас Алаш»), республикалық «Қазақстан пионері» (қазіргі «Ұлан») газетінде, «Жазушы» ба-спасында, «Егеменді Қазақстан» газетінде қызмет атқарған. Алғашқы өлеңдері аудандық,

облыстық газеттерде жарық көрген. Оннан астам жыр жинағы мен аударма кітаптары жарық көрді. Солардың ішінде «Алтын бесік», «Мазасыз маусым», «Нұрлы өлем», «Бұлақтар даланы аңсайды», «Жұмағым мен тұмағым» атты өлеңдер мен поэмалар жинақтарының авторы. Ол орыс классиктері мен достас елдердің айтулы ақындарының өлеңдері мен поэмаларын аудармасында үлкен үлес қосқан. Б. Кенжеев, Б. Қанапияновтардың кітаптарын қазақ тіліне аударған. «Жалын» баспасы ұйымдастырған жабық байқаудың бірнеше дүркін жүлдегері. Ақын 1999 жылы 7 маусымда Алматыда дүниеден озды.

**Қазақстанның
мемлекеттік
рәміздеріне 30 жыл**

Н. Назарбаев 1992 жылы 4 маусымда «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туы туралы», «Қазақстан Республикасының елтаңбасы туралы» және «Қазақстан Республикасы Мемлекеттік әнұранының музыкалық редакциясы туралы» Заңға қол қойды. Сол күні Президент резиденциясы мен Қазақстан Республикасы Жоғары Кеңесінің алдына Мемлекеттік ту тігіліп, елтаңба ілінді. 1992 жылдың 11 желтоқсанында Мемлекеттік әнұранның мәтіні бекітілді. Сонынан мемлекеттік рәміздер туралы ереже 1996 жылғы 24 қаңтардағы «Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері туралы» арнайы конституциялық заң күші бар Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығымен айқындалды. Тудың авторы — суретші Ш. Ниязбеков, елтаңбаның авторлары — Ж. Мәлібеков пен Ш. Уәлиханов.

**Қазақстанның БҰҰ
құрамына кіргеніне
30 жыл**

1992 жылдың 2 наурызында «Қазақстан Республикасын Біріккен Ұлттар Ұйымына мүшелікке қабылдау» резолюциясында Бас Ассамблея Қауіпсіздік Кеңесінің 1992 ж. 23 қаңтардағы Қазақстан Республикасының БҰҰ-ға мүшелікке қабылдау туралы ұсынысын және еліміздің өтінішін қарастырып, Қазақстан Республикасын БҰҰ-ға мүшелікке қабылдау туралы шешім шығарады.

Осылайша еліміздің егемендігі мен мемлекетіміздің тәуелсіздігі халықаралық тұрғыдан танылды. Өлемнің картасында Ұйымның 168-ші мүшесі болып кірген жаңа тәуелсіз мемлекет – Қазақстан Республикасы пайда болды.

**Қазақстан Респу-
бликасы Қарулы
күштерінің
құрылғанына 30
жыл**

1992 жылы 7 мамырда сол кездегі Қазақстан Президенті, Қазақстан Республикасының Жоғарғы Бас қолбасшысы Н.Ә. Назарбаев «Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қорғаныс комитетін Қазақстан Республикасының Қорғаныс министрлігі етіп қайта құру туралы», «Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерін құру туралы» және алғашқы қорғаныс министрі етіп генерал-полковник (1993 жылдың 9 мамырынан армия генералы) С.Қ. Нұрмағамбетовты тағайындау туралы жарлықтарға қол қойды. Бұл күн Қазақстанның дербес Қарулы Күштерінің құрылған күні болып қалды.

Тайм-менеджмент

Денсаулық пен бос уақыт – адам баласы қадірін бағалай алмай алданып қалатын екі байлығы.

Мұхаммед (с.а.у.) пайғамбар

Уақыт – ең үлкен сый және адамзатқа тегін берілген аса құнды ресурс. Уақыт – байға да, кедейге де, даладағыға да, қаладағыға да ортақ. Бір тәулік, яғни 24 сағат немесе 1440 минут жас-кәрі, еркек-әйел демеі барлығымызға бірдей берілген. Қолыңызды көкірегіңізге қойып, жүрек қағысын тыңдаңыз: дүрс, дүрс... Әрбір тыныс алған деміңізге мән беріңіз. Сіз жүрек қағысын шығраған әрбір деміңізді ешқашан кері қайтара алмайсыз. Жиған байлығыңды жоғалтсаң, еңбектеніп орнын қайта толтыруға болады. Достарыңды жоғалтсаң, олардың орнына жаңа достар табылады. Ал уақытыңды жоғалтып алсаң, оның орнын еш нәрсе толтыра алмайды. Өйткені уақыт керіп айналмайды. Сондықтан ең әуелі уақытты жоспарлауды үйренуіміз керек.

Қолымыздағы құнды дүниелерге барынша мұқияттық танытатынымыз айтпаса да түсінікті. Мысалы, ақшамызды банкте немесе ең сенімді жерде сақтаймыз. Оны қалай болса солай көшеде кездескен кім көрінгенге жөн-жосықсыз тарата бермейміз. Алайда құр босқа жоғалтқан жастық шақ пен күш-қайратына, есіл кеткен уақытына адамдар қайғырып жатпайды. Қымбат уақытын баянсыз іске

жұмсап, уақыттың өзіне ұрлатады. Уақыт атты ең бағалы ресурсын жеге шашып, бос нәрселерге оп-оңай айырбастай салады. Мұның бәрі уақыт құндылығын дұрыс бағаламаудан туындайды.

Әсіресе біздің қоғамда бір-біріміздің уақытымызды жеу кең етек алған. Көпшілік халық шақырылған жерге, тойға, қонаққа уақытында бара бермейді. Тойымыз ең ерте дегенде екі сағатқа кешігіп барып басталады.

Той басталғаннан кейін кем дегенде 5-6 сағатымызды даңғаза ән мен мәні азайған «жиналыс тілектерге» кетірудеміз. Қонаққа барсақ та солай. Бәрі бір уақытта жиналмайды. Уақытында келгендер үнемі кешігіп жүретін «қадірлі» қонақтарды күтіп отырады. Түннің бір уағына дейін жалғасатын той, кез келген отырыс келесі күннің энергиясын ұрлап, өнімділігін кемітіп жатқанын көбіміз ескере бермейміз.

Ең сорақысы, кешіккен адам «біреудің уақытын ұрладым» деп өзін кінәлі сезінбейді. Ол үшін кешігу қалыпты жағдай. Мұндай қоғамда ешқашан даму да, алға жылжу да болмайды. Ал керісінше, әрбір минутын орынды жұмсап, әрбір сағатын дұрыс жоспарлап, тиімді пайдаланатын жеке адам да, қоғам да өркеніеттің көшін бастап, алға қарыштап дами береді.

Күндіз-түні әлеуметтік желіде телефон шұқылап, одан қалса теледидардың алдында телміріп отырып, арзан қалжың, бітпейтін

мәні жоқ сериалдар тамашалаумен бар ғұмырын өткізіп жатқандар қаншама?! Кейбір зерттеулерге сүйенсек, бүгінгі таңда смартфонды орташа қолданатын адамның өзі оны күніне 2617 рет, ал көбірек қолданатындары 5400 дүркін түртеді екен. Apple компаниясы Айфонды белсенді қолданушылар күніне 80 рет, сағатына 7-8 рет қарайтынын растаған.

Уақытын тиімді пайдалана алмаған адамдар оның үнемі жетпей жатқандығын айтып шағымданады. Жаңа нәрсені үйренуге, қандай да бір істі жасауға уақыт тапшылығы себеп деу шындықпен жанаса бермейді. Мысалы, артына мол мұра қалдырған Әл-Фараби, Яссау, Ұлықбек, Абай мен шәкәрім түрлі барлық жасампаз ұлы тұлғаларға берілген уақыт мөлшері бізге де берілген. Арадағы айырмашылығы – көпшілік уақытты әйтеуір өткізуді, ал ұлы адамдар оны тиімді пайдалануды ойлайды.

Мысалы, 45 жасында дүние салған Имам Нәуауи бес жүз томға жуық құнды еңбек жазып кетті. Ол күндік намаз, ораза, зікір секілді құлшылықтарымен қатар ғылымға, кітап жазуға уақыт табу үшін әр минутын тиімді пайдаланудың жолын іздеген. Ғұламаның күніне бір-ақ рет тамақ жегендігі, жолда кетіп бара жатқанда да пайдалы істермен айналысқандығы айтылады.

45 жас ұзақ ғұмыр емес, бірақ артында мұншалық көп құнды мұра қалдыруы – оның уақытты өте тиімді пайдаланғандығының көрінісі. Сондықтан ғұмырдың ұзақтығы – көп жыл өмір сүрумен емес, қысқа болса да уақытты тиімді пайдаланып, дұрыс нәрселерге жұмсаумен өлшенеді. Ал бос нәрсемен өткен ұзақ ғұмыр – жоғалған көп уақыт қана.

Орынсыз жұмсалған ақшаның ысыраптығын, желінбей босқа төгілген астың обалдығын жиі айтамыз. Ал уақыттың ше? Есіл кеткен уақыттың ысыраптығы мен обалдығы неліктен жиі айтылып, әрбіріміздің бас уайымымызға айналмайды?!

Уақыт – адам баласына Жаратушы тарапынан берілген ұлы нығмет. Ақыретте бұл нығметтен сөзсіз сұраламыз. Алла елшісінің (с.а.у.) бір хадисінде былай делінеді: «Қиямет күні адам баласы мына нәрселерден сұралып, есебін толық бермейінше, Алланың құзырынан жіберілмейді:

1. Ғұмырын не істеп тауысқандығы;
2. Жастық шағын қандай іспен өткізгендігі;
3. Ақшасы мен дүниесін қандай жолмен тапқандығы;
4. Қаржысын қайда жұмсағандығы;
5. Үйренген біліміне қаншалық деңгейде амал еткендігі.».

Оқы, оқы және оқы!

Мына қателіктерге жол бермеңіз!

Мектепте оқытқан әдістерден қалған қажетсіз әдеттер өмірімізде қалыптасып кеткен. Солар жайында қысқаша айтып өтпекпіз.

Басынан аяғына дейін оқу

Кітап, газет-журнал, тіпті оқулықты да басынан аяғына дейін оқып шығу – міндет емес. қажетсіз ақпараттардың не керегі бар? Құры босқа күш, уақыт кетеді. Оқығанымыз пайдалы болсын десек, бұл әдеттен арылу қажет.

Түгел түсіну

Кітапты бастан-аяқ оқысаңыз, оқығанның бәрін түсіну керек деген нәрсе – қате. Олай жасау екінші бірінші қолынан келе бермейді. Ол міндетті де емес. бір мәтінді кейде бірнеше рет оқысаңыз да ештеңе түсінбейтін кездер болады. «Оқысам да дым түсінбеймін» деп өзіңізді жазғырудан абай болыңыз.

Есте сақтап алу

Кітапты басынан аяғына

дейін оқып, оны бірден түсініп, мазмұнын айта алуыңыз керек дейтін түсінік тағы – қате. Мектепте мәтіннің мазмұнын айту үшін бірнеше рет оқитынбыз. «Мұғалім, бір қайталап алайыншы» деп сұранатындар да болатын. бұл қалыпты нәрсе.

Жылдам оқыған тұлға

Джон Милль

философ-утилитарист

Бұл мырза әлемдегі ең мықты

данышпандар тізімінің 90-орнында тұр. Ол кітап оқығанда бір бетті бірден көре алған.

Оның әкесі университетте профессор болған. Ол бала Джонға кітап беріп, ең қысқа уақытта оқып бітіруін тапсырады. Артынан екеуі кітапты талқылайды. Бұл әдісті сіз де қолдана аласыз. Яғни, сізді ойыңызда жүрген тақырыптағы кітапты тез оқып шығасыз. Түсінген ақпаратты досыңызбен талқылайсыз.

Жады-нама

Есте сақтауға зиянын тигізетін нәрселер

5) Күйзеліс

Депрессия сананы тұмшалап тастайды. Оның тұңғығынан

шығудың оңай жолы – біреуге жақсылық жасау.

6) Стресс

Стрестегі адам мен жас адамның санасының деңгейі бірдей. Ылғи стрессе жүру адамды біржола құртып тынады. Ибн Сина жасаған мынадай тәжірибе бар: екі қозыны жайылымға қатар жаяды. Бірақ біреуіне қасқыр көрініп тұрады. Қасқыр қоршауда тұр. Арада көп уақыт өтпей, қасқырды күнде көріп жүрген қозы әбден азып, өліп қалады. Ал қасқырды көрмеген қозы әбден

семіреді.

Екінші тәжірибе: итті торға қамап, денесіне әлсіз ток жібереді. Ит қиналып, тордан шығуға тырысады. Алайда бірнеше сағаттан кейін тырмысуын тоқтатады. Токпен әсер етуді тоқтатса да, ит тордан шықпайды. Біріншіден, ит ешқашан тордан шыға алмаймын деп өзін сендіреді. Екіншіден, ток жоғалса да, токпен ұрандай әсерде қала береді.

Екі тәжірибеден байқағанымыз – стресс ағзаны аямайды. Шектен тыс уайым-қайғы, үрей мен

қорқыныш адамды ауру қылады. Сені стресске түсіретін қандай жағдай болмасын, бәрінен арылуға ұмтылу керек. Адам

баласына көтере алмайтын, шешілмейтін сынақ берілмейді.

Стрессмен арылудың екі жолы бар: терең тыныс алу және денені шынықтыру. Тыныс алғанда демді мұрынмен ішке алып, ауызбен шығару керек. Денені шынықтырғанда күн сайын жаттығу жасап, гантель көтеріп, турникке тартылып, отжимание жасау керек.

7) Смартфонға тәуелділік

Бір нәрсенің құлы болу – сананың әбден байланып қалуы. Басын ұмытып кетсе де, смартфонның ұмытпайтын адам бір сәтке телефоннан айырылса, байбаламға салады. Ондай адамның жүйке жүйесі жиі тітіркенеді. Телефоннан шығатын сәулеленің өзі оны ұзақ қолынан тастамайтын адамға едәуір зиянын

тигізеді.

8) Әлеуметтік желіге тәуелділік

Адамның табиғи дағдысы бұзылса, басқа салалары да бұзылады. Адам біреумен бетпебет сөйлесуден қалып, әлеуметтік желі арқылы ғана сөйлесе бастаса, ошаналнуға дағдыланып қалады.

9) Ұйқысыздық

Бұған дейін аталғандардың ішінде ең зияндысы – осы. Ұйқы кезінде ми салыстырмалы түрде демалады (ми негізінен ешқашан демалмайды). Ояу кезде қабылданған ақпараттарды ұйқы кезінде еске алады. Ұйқысы қанбаған адам ояу жүрсе де, миы ұйықтап жүреді. Ойы шашыраңқы, қимылы сылбыр, жүйесіз.

баспаға әзірлеген

Бегімхан Ибрагим (КЕРІМХАНҰЛЫ)

Ақсу қаласының Абай атындағы №2 ЖОББ мектептің қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі

Павлодар облысы

Қазақстан Журналистер Одағының мүшесі

№15-16

(372-373)

от 31 августа
2022 года

Мұхтар Әуезов-үлкен дарын, терең ой иесі

Әр халықтың даңқы әлемге жайылған бетке ұстар ұлы тұлғалары болады. Олар көктегі жұлдыздай жарқырап, ғасырлар көшінде адамзат жолына жарқыраған сәулесін мәңгілік шашып тұрады. Осы ретте өзбектер Науаиды, түрікмендер Мақтымқұлын, әзірбайжандар Низамиді қалай айрықша пір тұтса, қазақтар Мұхтар Әуезовты солай шексіз қадірлейді.

Мұхтар Әуезов-қазақ әдебиетінің классигі, ХХ ғасырдағы әлем әдебиетінің озық өкілдерінің қатарынан орын алған ұлы суреткер, ғұлама ғалым, публицист, ұлағатты ұстаз-педагог, аса ірі қоғам қайраткері. Оның баға жетпес әдеби мұрасы-көркем туындылары мен ғылыми зерттеу еңбектері, мақалалары-дүниежүзілік әдебиет пен мәдениетке зор үлес, асыл қазына болып қосылды.

ХХ ғасырдың басында орын алған саяси өзгерістің еліміздің рухани тыныс-тіршілігінде, әдебиеті мен мәдениетінде де көрініс тапқаны аян. Әдебиеттің жаңару, түлеу шағын басынан өткеріп, көптеген әдеби жанрлардың тұсауы кесілді. Көне Грецияда сан мыңдаған жылдар бұрын пайда болған театр өнері қазақ даласында да өмірге келді. 1917 жылдарға дейін қазақ жерінде орыс, татар өнер туындылары дамып, олармен үзеңгі қағыстыра қазақтан шыққан зейінді жастар да сахна өнерін жасауға талпынса, М.Әуезов те бұл кездері театрдың дәндері егілге дәстүрлік ерекшеліктер мен театр өнері дамып, қалыптасқан іргелі елдер тәжірибесін ұштастыра, байланыстыра отырып, сапалы да бағалы туынды жасауға ден қойған. Бұл талпынысын шыңдай отырып, қазақтың бай дәстүрі мен ұлттық қасиеті айрықша көрсетілген, мақтау мен сүйсінуге лайық, мәні мен маңызы биік шығармаларын дүниеге әкелді. Ұшқыр ойлы дарын иесі алғашқы драмалық шығармалары арқылы-ақ қазақ әдебиетіне жаңа жанр түрін енгізіп, ұлттық драматургияның негізін қалады.

С.Мұқановтың «Қазақ әдебиетінде драматургия жанры-тек Мұхтар Әуезов қана ашқан жаңалық» деуі-ұлы тұлғаның драматургтік қасиетінің шынайы бағасы. Қазақ жерінде сахна өнерінің қазығын қадап, оның ілгері дамуына ерен еңбек еткен М.Әуезов Эсхил, Софокл,

Шекспир трагедияларынан үлгі алып, ұлттық санамызға, әдет-салтымызға сай өмірлік, тарихи деректерге толы драмалық шығармалар жазды. М.Әуезовтің драмалық шығармалары ерекше мәнімен де, тың жаңалығымен де, адамгершілік-рухани қасиеттерінің басымдылығымен

Мұхтар Әуезов қазіргі Шығыс Қазақстан облысы Абай ауданындағы Бөрілі деген жерде 1897 жылы 28 қыркүйекте дүниеге келген. Әкесі Омархан мен атасы Әуез екеуі де хат танытын сауатты адам болған. Өз заманында ұлы Абаймен сырлас, ауылдары іргелес, аралас-құралас тіршілік

кешкен.

Әуезовтің қаламынан отыздан аса драмалық шығарма туды. Жеке пьесалардың нұсқаларын қосса, елуден асып жығылады. Мұхтар Әуезов драматургиядағы жанрлық формалардың бәрін қамтыған: трагедия, комедия, драма да бар.

көркемдік қасиет үстеу мен шындықты шынайы жеткізуі арқылы биіктерден көріну және тырнақалды шығармасы арқылы даңқ биігіне көтерілу әр қаламгерге берілер несібе емес еді, әрине.

Әлем әдебиеті өкілдерінің еңбегіне қанық болуы, драматургияға негіз

тұжырымын іс жүзінде дәлелдеп, сахна өнерінің құдіретін асқақтата түсті.

М.Әуезовтің Семей жерінде жазылған соңғы шығармасы «Қаракөзді» жазуда тақырып таңдап, ішкі ойын, идеясын іске асыру жолына көп толғанып барып нүкте қойған. Қазақтың бай салт-дәстүрін, ойын-сауығын, сандық-серілігін, әсем әндрін шығармасына пайдалану жазушының көкейіндегі мәселе болған.

«Қаракөз» арқылы автор халықтың бай ауыз әдебиетін, тек қазаққа ғана тән салт пен дәстүр, әдет-ғұрыптардың белгісін таныта білді. Малға сатылып, сүйгенін қимастан артына қарайлай, мұң арқалаған бойжеткенді Қаракөз бейнесі арқылы, Сырым бейнесімен ғашығынан айырылып запыран жұтқан жігітті көрсетеді. Пьесада автор халықтың салтын, дәстүрлік ерекшелігін молынан пайдаланды. Бірақ, сыншылдық көзқараста болды.

М.Әуезов тек қана пьеса жазумен ғана шектелмей, драматургия заңдылықтарын меңгеру, оны өрістетіп, дамыту тұрасындағы мақалалар да жазған. «Жалпы театр өнері мен қаза театры» атты мақаласын 1926 жылдың басында жариялаған жазушы «Өзге жұрттың мысалын қарағанда, театр өнерінің ұрығы елдің әдет-салтынан, ойын-сауығынан, әңкүй, өлең-жырларынан басталған. Театр өнерін туғызатын жайлы топырақ, қолайлы шарт елдің өз денесінен шыққан деп, қазақтың да театр өнерінен алыс еместігін айта отыра, «шынында, ерте күнде ас пен тойда, ұлы жиында ізденіп келіп, өлеңмен, әнмен айтысатын көп ақындар өз заманында театр жасамай, не жасамады» деген тұжырым жасайды.

Мұхтар Әуезов аса құнды еңбектері үшін халық құрметіне бөленіп, творчестволық сатысының ең жоғары басқышына шыққан еді. М.Әуезов жасаған туындылар қазақ әдебиетін әлем әдебиеттерінің қатарына қосып, қазақ халқының тарихын, өмірін, мәдениетін, талантын, ұлттық мінезін жер жүзі оқырмандарына танытты.

Ақмарал Исақова

Павлодар қаласы

М. Әуезов атындағы жалпы

орта мектебі

қазақ тілі мен әдебиет пәнінің

мұғалімі

де халық жүрегіне жол ашты. Бұл жөнінде Ф.Мүсірепов «Қазақ драма театрының шымылдығын «Еңлік-Кебек» ашса, музыкалық театрымыздың шымылдығын 1934 жылы «Айман-Шолпан» ашты. Бұл екі фактының екеуінде кездейсоқ емес еді. Бұл тұстарда аяқтанып қалған драматургиямызды іріктеп келгенде театр шымылдығын ашуға ең толымдысы Мұхтардың шығармалары болды, - деген еді.

«Еңлік-Кебек» пьесасының шын мәніде асыл туындыға айналуына автор бар ықылас-пейілін салған. Ол жөнінде Ы.Дүйсенбаев: «...1922 жылы Орынбор қаласында жеке кітап ретінде басылып, оны бес рет өңдеді де, соңғы нұсқасын 1957 жылы театрға қайта ұсынды»-деп жазды.

М.Әуезовтің 1917 жылы Азияның кіндігінде қойылған тырнақалды пьесасының қолжазба нұсқасы сақталмаған. Пьесаның 1921 жылы қайта өңделген нұсқасын Семейдегі «Ес-аймақ» мәдени-ағарту саласы сахналайды. Тарихи оқиға

қалаған саңлақтар тәжірибесінен үлгі алуы, Еуропа мен орыс мәдениетінің қадам алысына барлай қарауы М.Әуезовтің пьесаларынан айқын көрініс берді.

Драматургия шартына толық жауап бере алатын трагедияны дүниеге әкелу-драматургияның дәстүрлі заңдылықтарын меңгергендігінің көрінісі.

«Еңлік-Кебек»-тарихи аңыздың негі болғанымен, автордың шығармашылық ізденістерінен ізденуінен туындаған төл туынды. Шығармада заман қыры, жесір дауы, ру тартысы, озбырлық, түрлі қиянат-қайшылықтар ерекше шындығымен көрінеді, «өз күшігін өзі жеген қасқырдай» дәуірдің бұткіл болмыс-бітімі шығарманың кең арналы аясында танылады.

М.Әуезов саналы ғұмырында 30-ға тарта либереттопбеса, сценарийлер жазып, қазақ драматургиясының өсіп-өркендеп, нығаюына орасан зор күш салып, театр, кино өнерінің қалыптасуына негіз болды. «Театр-сымбатты өнердің ішіндегі ең зор өнердің бірі» деген

Мұхтар Әуезовтің нақыл сөздері

Кімде-кім қазіргі уақытта ана тілін, өзінің әдебиетін сыйлама-са, бағаламаса, оны сауатты, мәдениетті адам деп санауға болмайды.

Ұл тәрбиелей отырып, халықты тәрбиелейміз, қыз тәрбиелей отырып, ұлт тәрбиелейміз.

Күй атасы – Қорқыт.

Жауызға айтқан жақсы сөз – суға жазған сертпен тең.

Қазақ мектебіндегі бала келешекте қай мамандыққа барам десе де, ең алдымен өзінің ана тілін, әдебиетін сүюі шарт. Сол сүюді орта мектеп табалдырығын

аттаған соң да, мамандық, білім беретін жоғары мектепке ауысқанда да асыл қасиетіндей сақтауы керек.

Кітап аяулы досы бола бастаған шақтан былай ғана әрбір жан өзін интеллигент бола бастадым деп санауына болады.

Ғылым мен мәдениет барлық дүниенің алтын алқасы болып отыр.

Өнге әуес, күйге құмар бала жаны сұлу, өмірге ғашық болып келеді.

Ұстаз – ұлы есім.

Өнерпаз болсаң, өр бол.

Күзгі жапырақты тастамаңыз

Бұл рецепті алғаш оқығанда ол таң қалды. Күзгі жапырақта көп шипа бар деп кім ойлаған?

Үйеңкінің (клен) сарғайып, жерге түскен жапырағынан 270 дана керек. Ағаштан жұлып алуға болмайды, ол міндетті түрде өзі түскен болу керек. Жапырақты

ағын суға шайып, жіпке тізіп, кептіреді. Мұқият қаттап, пакетке салып қойсаңыз, бірнеше ай бойы үзбей емге қолдануға қолайлы.

Әр күні үш дана жапырақ. Оны эмаль ыдысқа салып, 2 стакан су құяды. Баяу отта

асықпай қыздыра отырып, 2 минут қайнатып, сыртын жылы орап, 15 минут тұндырады. Сосын сүзіп алсаңыз, дәрі дайын. Стаканның үштен біріндей мөлшерде күніне 3 рет, астан 15 минут бұрын ішеді. Бір ай ішіп, 2 апта демалу арқылы үш емдік курс жасалуы тиіс.

Бұл рецепті ол ресейлік «ЗОЖ» сайтынан оқыды. Жапырақ қайнатып ішуге сенгісі келмеді. Бірақ «Орман рецепті» деп аталатын осы емді көп адам мақтап жазыпты. Үйеңкінің күзгі жапырағы тізесі ауыратындар үшін үлкен көмек көрінеді.

Ислам және медицина

Оразаның пайдасы

Емдәм (диета) интервалдық ораза деп те аталады. Мұндай диетада аутофагия немесе жасушалардың табиғи қалпына келу процесіне (регенерация) баса назар аударылады. Бұл емдәм тағамдары калориялардың азаюын ынталандырады, дұрыс тамақтануға бағыттайды. Нәтижеде, организм өзіне қажетсіз нәрселерді. Токсиндерді, қалдықтарды, шлактарды, ақуыздарды «жей» бастайды, осылайша ағзада толықтай тазару жүреді. Ең бастысы, адам 2 сағат бойы тамақтанбауы керек, әсіресе, күндізгі уақытта, сонда ағзаға ашығудан пайдалы әсер (эффект) болады.

Ғалымдардың пікірінше, адамдардың қатерлі ісік пен альцгеймер ауруымен күрес әрекетінде де осы аутофагия қолданылуы мүмкін. Аш ағза рак клеткаларын жей бастайды. Сондай-ақ зерттеу нәтижелері бойынша мұндай диета өмірді ұзартып, науқастың әл-ауқатын жақсартатыны белгілі болды.

«Лизосома» мен «фагосома» сынды терминдер әлдеқашан

ықтималдығын едәуір азайтады екен. Атап айтқанда, жүрек-қан тамырлары ауруларының белең алу қаупі 40%-ға азайса, демікпесі бар науқастарда демікпе қайталануы төмендейді.

АҚШ-тың Мюрредегі кардиология институтының ғалымдары мерзімді ораза диабетті болдырмауға көмектесетінін анықтады. Олар ораза кезінде май жасушаларындағы зиянды холестерин энергияға айналады деп тапты. 10-12 сағаттан кейін адам денесіндегі аштық альтернативті көздерден алынатын энергияны тұтына бастайды.

Ең қызығы, жан-жануарлар ауырыса не ағзалары зақымданып жараланса, ашығып емделеді. Оған мысалды жыртқыш аңдар мен жабайы жануарлар, хайуанаттар мен құстардан байқауға болады екен.

Француз биологі, ішкі ағзалар бойынша білікті дәрігер болған, Нобель сыйлығының лауреаты алексис Каррель өзінің «Белгісіз адам» еңбегінде: «Адамдар барлық ғасырда ораза тұтқан.

Дұрыс тамақтану тақырыбын оразаның адам ағзасына пайдасымен өрбітсек. Оразаның пайдасы жайлы зерттеулер көптеген ғылыми жұмыстармен дәлелденді. Оразаны бір жағы емдік мақсатта ашығу деп баламаласақ, оның тарихы тереңде жатыр. Аштықпен емделудің бұл үрдісін алғашқы дәуірлерден қазбаласақ, Көне Рим мен Грек ойшылдары, Ежелгі Мысырдың дін қызметкерлері мен Вавилонның патшалары, парсылар, үнді абыздары, скандинавия түбегінің жұрты, Қытай мен Тибет тақуаларының барлығында дерлік ашығу әдісі кездеседі. Тіпті Гиппократ пен ибн Сина сынды медицина ғылымының құрылтайшыларының еңбектерінде де ашығу жайлы ғылыми трактаттар жазылған. Бұл – тарихи болжам.

Ал діни тұрғыда, әлемдік діндерде ораза деген ұғым бары бәріне белгілі. Інжіл кітабының өзінде 74 рет айтылған деседі. Тіпті батыл (ойдан шығарылған) діндердің өзінде ашығу жайлы айтылған. Фелсафада (философия) аскетизм мен даналықтың алғышарттарына ашығу кіреді. Аштықпен емдеу сынды ғылыми әдістер XX ғасырда ғана медицина маңына жақындаған.

Ашығып емделу әдісінің тарихына зер салсақ, альтернативті (жанама) медицинамен айналысқан алғышарттардың бірі – америкалық натуропат П.Брэгг. Әрине, ресми медицина мамандары ашығумен емдеу ұстанымындағы бұл кісіге үрке қараған, қарайды да. П.Брэггпен қатар Ю.С.Николаев сынды орыс ғалымдары да КСРО заманында «арылту-диеталық терапиясын» талдап, ғылыми тұрғыда оразаға балама ойлап тапқан.

«Ашыққан адамға дәрігердің де, тәжірибелі адамның да қажеті жоқ, ашыққан адам өзін-өзі басқара білуі қажет», - дейді Брэгг.

«Адамдар өздерін дұрыс тамақтанбай өлтіреді», - деп «Чудо голодания» кітабында Поль Брэгг айтпақшы, аузымыз бен асқазанымызға бір уақыт тыным берсек, ағзамыз демалып, көптеген аурулардан айығар едік.

Ресми медицина өкілдерінің қатарында ашығуға сыни

көзқарас біршама қалыптасқан. Ашығумен, оразамен емдейтіндердің өздері былай дейді: «ашығуға қарсы шығатындардың көбі өмірінде ашығып та, аш қалып та көрмегендер».

Шынымен де, 2016 жылдың басты жаңалығы медицина мамандарын елең еткізген оқиға ораза жайлы еді, яғни ашығудың пайдасын ғылыми дәлелдеген Токио

Технологиялық университетінің жасушалы биология маманы, жапон ғалымы Ёсинори Осуми Нобель сыйлығының лауреаты атанды. Оның зерттеген тақырыбы ораза төңірегінде болған. Ғылыми жұмысының ең негізгі дәйегі «autophagy».

Аутофагия – қоқыстардан құралған жасушаның қажетсіз бөліктерін өңдеу немесе утилизация жасау. Бұл үдеріске қойылған термин екі грек сөзінен тұрады: «өзі тамақтану» немесе «өзі қоректену» деген мағынаны білдіреді. Сонымен лауреаттың ашқан жаңалығы мынаны дәлелдейді. Ашығу, яғни ораза ұстау расында ішкі ағзаны тазалайды. Жаңалық Нобель комитетімен дәлелденген. Сөйтіп, нобель емдәмі (диета) деген атаумен диетологияға енді.

қалыптасып, ғылымға еніп қойғанымен, механизмі әлі де толық емес, шала еді. Бірақ жапон ғалымы бұл процесті жиырма-сыншы ғасырдың соңғы ширегінде зерттеп бастаған екен. Тоқсаныншы жылдары осы механизмді нақты, көрнекі түрде әлем назарына көрсеткен.

Ал дәл осы уақыттан 14 ғасыр бұрын иісі мұсылманға құлшылық жасап, сауап жинау тұрғысынан ауыз бекіту парыз етілді. Парыз оразадан бөлек Пайғамбарымыздың сүннет оразалары бар. Соңғы жаңалықтарға зер салар болсақ, америкалық мамандар айына бірнеше мәрте, ал аптасына екі рет ашығудың он әсері барын дәлелдеді. Зерттеу көрсеткендей, аптаның дүйсенбі және апта ортасы бейсенбі күндері ас-ауқаттан бас тартқан адамдар ауру-сырқау

Сондай-ақ барлық діндер асудан тыйылып, ораза ұстауға шақырудан ешқашан тыйылған емес. адам ауыз бекіткенде бүйректің қант қимылдайды, онымен бірге тері астындағы майлар да қимылдап, ериді. Ішкі ағзалар мен жүрек бір қалыпты жұмыс істеуі үшін барлық организм өзінде сақталған қордан қажетті энергия жұмсай бастайды», - деп оразаның пайдасын ғылыми тұжырыммен дәлелдеп кеткен.

баспаға әзірлеген
Бегімхан Ибрагим
(КЕРІМХАНҰЛЫ)

Ақсу қаласының Абай
атындағы №2 ЖОББ
мектептің қазақ тілі мен
әдебиеті мұғалімі
Павлодар облысы
Қазақстан Журналистер
Одағының мүшесі

№15-16

(372-373)

от 31 августа
2022 года

Эта статья будет интересна юным читателям. В ней я расскажу вам, как поддерживать теплые отношения в семье и как избегать ссор

Ссора с родителями - кто с этим не сталкивался? Конфликт «отцов и детей» можно встретить почти в каждой семье.

Ваши родители жили в другое время со своими правилами, моралью и устоями. Им порой тяжело понять, что прогресс не стоит на месте. Каждый день придумывается что-то новое. Родители физически не успевают следить за всеми новшествами.

Но теме не менее, мои юные читатели, хотелось бы сказать о том, что поведение взрослого человека - это не ваша ответственность. Вы не несете ответственность за их эмоционально - психическое состояние, и за их жизнедеятельность в целом.

нистративную ответственность.

Истерикам - нет!

Да, в детстве слезы могли творить чудеса — вам покупали новую игрушку или разрешали полакомиться второй порцией мороженого. Это время прошло, как и результативность способов, которыми вы пользовались в пять лет. Не даром гласит народная мудрость — слезами горю не поможешь. Вы повзрослели. Старайтесь не кричать, не плакать и не устраивать истерик в разговоре с родителями. Эта детская модель поведения. Покажите свою зрелость и взрослость: приведите аргументы, тезисы, расскажите о причинах и главное не манипулируйте чувствами родителей.

ставьте себе такую ситуацию: вы поссорились с мамой, рассказали об этом младшей сестре, которая поделилась новостью с бабушкой, не разделившим твоё мнение. А крайнем становиться бедный Тузик - любимец семейства, ведь и вам, и бабушке, и маме хочется с ним погулять, но из-за ваших конфликтов никто не может решить, кто выполнит это дело. Кому от этого лучше?

Следи за речью!

Очень часто в приступе гнева человек говорит то, о чём пожалеет в будущем. Им руководят отрицательные эмоции, а рассудок уходит на второй план. Да, в такой ситуации сложно следить за тем, что вы говорите. Вы можете сказать что-то очень обидное, извиниться, а обида запомнится на долго.

О наказаниях

Родители могут прекратить поощрения, отлучить тебя от друзей. И все это может произойти, как ты считаешь, из-за пустяка. Родителей же этот «пустяк» может вывести из себя. Подумай, может быть, родители видят опасность, которую ты либо не осознаешь, либо приуменьшаешь.

Проси, чтобы родители объясняли мотивы своего поведения по отношению к тебе и твоим друзьям. Может быть, тебе станет понятно, почему они поступают так или иначе.

Если ты зол на кого-либо из друзей, учителей, раздражен на грязь, слякоть, а также на «двой-

Для того, чтобы, не провоцировать взрослых на негативные реакции в отношении себя, необходимо следовать определенным правилам общения с родителями

Я уверена, что практически все вы подростки и живете, с родителями. Соблюдайте их требования и свои обещания. Если вы обещали в десять быть дома - придите в десять, ведь даже из-за опоздания в пять-десять минут вас дома может ждать скандал. Вы обещали погулять с собакой, так как ваш младший брат, который этим занимается, заболел - погуляйте. Всё начинается с небольших просьб, обещаний и обязанностей. А ведь именно из-за их нарушения чаще всего возникают конфликты.

Если вам кажется, что десять часов - слишком рано для того, чтобы возвращаться с прогулки, то поймите одну истину - родители заботятся о вас.

Действительно, на улице может быть опасно.

А также согласно Кодексу РК Об административных правонарушениях в

Статья 442. сказано: нахождение в ночное время несовершеннолетних в развлекательных заведениях или вне жилища без сопровождения законных представителей влечет за собой адми-

Демонстративное молчание

Сесть в угол комнаты, принять угрюмую позу и враждебное выражение лица, а глазами так и посылать обижённые взгляды на родителей... Тоже не самая

лучшая тактика в ссоре. Да, эта «война» может идти вечно - день, два, а потом вам самим это не понравится, ведь таким образом не добиться желаемого, а только ухудшить обстановку в семье.

Хуже всего то, что могут пострадать другие члены семьи - братья, сестры, бабушки, дедушки и даже домашние питомцы - кошки, собаки, кролики... Нередко две стороны пытаются найти себе союзников в лице этих людей. Пред-

ку», поставленную «ни за что», не срывай зло на родителях. Это не благоразумно и приводит к печальным последствиям.

Если родители решили разводиться, конечно, - это особый случай. Стоит понимать, что отец и мать - самостоятельные люди, они должны все решить сами. Тем более люди со временем меняются, поэтому нельзя винить родителей за то, что они утратили любовь друг к другу. И главное - запомни: родители разводятся не из-за тебя! Ты в этом не виноват!

Если ссора случилась, то постарайтесь привести как можно больше положительных доводов к вашей идее. Это оптимальная модель поведения

Советы подросткам

1) Проявляй участие к своим родителям. Они устают на работе, дома. Порадуй их чем-нибудь. Это помогает наладить контакт.

2) Постарайся объясняться с родителями человеческим языком - это даст лучший результат, нежели крики и хлопанье дверьми.

3) Попроси родителей рассказать о своей юности, о конфликтах с родителями. Это приведет к более глубокому пониманию между вами.

4) Помни, что иногда у родителей бывает просто плохое настроение. Постарайся не вступать с ними в спор в это время.

5) Если родители ведут себя с тобой, как с маленьким ребенком, напомни вежливо им, что ты уже повзрослел и хотел бы вместе с ними решать проблемы, связанные с твоей жизнью.

6) Дай понять родителям, что ты нуждаешься в их совете и помощи. Это поможет установить дома благоприятную обстановку.

7) Разговаривай со своими родителями, сообщай им новости твоей жизни.

8) Старайся не обманывать родителей. Тайное все равно становится явным.

9) Помни, что родители тоже могут совершать ошибки. Будь снисходителен.

10) Родительский запрет чаще всего оказывается правильным решением. Задумайся, что бы произошло, если бы тебе было позволено все!

11) Если произошла ссора, и ты чувствуешь себя виноватым, найди в себе силы подойти первым. Уважение ты не потеряешь, поверь.

12) Установи с родителями границы личной территории, но, не раздражаясь, не требуя. Просто попроси их об этом.

13) Работа по дому служит отличной подготовкой к самостоятельной жизни. Отнесись к ней с пониманием.

14) Возвращение домой к определенному времени - это способ оградить тебя от неприятностей, то есть, мера безопасности. Если задерживаешься, обязательно позвони, они же волнуются! Побереги их для себя.

**Камила Мадыгулова,
методист Дворца
школьников им.М.М.Катаева,
юрист, магистр
педагогике и психологии**

ДАВАЙ ПОГОВОРИМ

№15-16

(372-373)

от 31 августа
2022 года

В пятидесятиэтажном доме жила обычная семья. Отец работал на межгалактическом заводе по изготовлению порталов в другие измерения. Его жена обучала будущих космонавтов управлять космическими кораблями и преподавала марсианский язык.

Семья воспитывала двух детей. Старший сын посещал космическую школу. А младшая дочь ходила в инопланетный садик, где воспитывались дети со всей Галактики.

В один из дней, когда температура Земли достигла ста градусов жары, а охлаждающие скафандры не помогали остыть телу, семья решила отправиться на соседнюю планету «Si09BE», чтобы отдохнуть от повседневных космических будней. Семья летела на общественном звездолёте. По дороге дети смотрели на звёзды и другие планеты разных цветов и оттенков. Но вскоре разглядывать безграничную вселенную их утомило, и вся семья погрузилась в сон. Проснувшись, родители увидели, что звездолет пошел на посадку и взрослые стали будить детей. Выйдя из ракеты, семья увидела удивительный пейзаж. Все растения были не такие как на Земле - они были не с зелёными листьями, а с голубой ватой на ветках. Небо было бледно-розовым. И деревьев было намного больше по сравнению с планетой,

где жила семья. К ним подошёл житель планеты с фиолетовым цветом кожи и с щупальцами вместо рук.

- Доброе утро, космонавты! Я ваш гид на этой планете. Я проведу вас к вашему дому на эти десять дней. Все вопросы, которые у вас возникнут по поводу проживания на этой планете, задавайте мне и моим помощникам, которые, как и я, носят белые рубашки с красными галстуками. Они обычно работают на территории бассейнов, ресторанов и несколько раз в неделю приводят в порядок ваши дома. Прошу взять карту, чтобы не потеряться. На ней видно, где вы находитесь. Желаю отличного отдыха и спасибо, что выбрали нашу компанию «Star light»!

Гид вручил отцу карту, на которой была изображена территория лагеря. Карта была огромной, как и территория.

В первый день семья пошла к оздоровительному огромному водоёму, который имел необычную особенность – все, кто купались в этой воде, следующие 5 лет ни разу не болели. И семья каждое утро ходила плавать в чудо - воде. Ели они в парящем над планетой ресторане, где были все блюда галактики. Любимым местом детей был аквапарк с горками, вершины ко-

торых доставали сияющих звёзд, а глубина бассейна была глубже ядра планеты.

Отец и мама фотографировали все вокруг и выкладывали снимки себе на страницу в «Инограм». Поэтому прогулки растягивались на несколько часов. Вечером уставшая семья приходила в свой дом, который был обустроен по последнему писку межгалактической моды. В домике было три комнаты, каждая из них охлаждалась огромным вентилятором. А выйдя на балкон, можно было увидеть роботов - павлинов и киборгов куриц, которые любили лазить на перила балкона. Кроме роботизированных птиц обитали на этой планете верблюды с радужными глазами, дельфины с человеческими руками и ногами, и медведи – бармены, у которых получалось готовить очень вкусный медовый сок.

Вечером, когда семья набиралась сил они ходили на концерты знаменитых космонавтов и пришельцев. Иногда родители ходили в торговые центры, чтобы купить себе и детям новые скафандры фирмы «Iussic».

Так проходили дни за днями. Семья побывала везде в этом лагере, попробовала почти все блюда и все напитки, но скучно никогда не становилось. В последний день перед вылетом на землю,

дом стоял вверх дном. Родители бегали, собирали вещи и записывали их по бездонным сумкам. Дети приводили дом в порядок - заправляли кровати, освобождали шкафы от своих игрушек и складывали одежду в рюкзаки. В общем, последний день ушел на подготовку к вылету.

Ранним утром, когда ещё солнце не встало, зазвенел будильник и разбудил всю семью. Дети только успели почистить зубы и одеть одежду, как к их домику подлетела ракета на электричестве. Водитель вышел и помог отцу загрузить сумки на заднее сиденье. Семья села по местам и они за пару секунд долетели до космопорта. Там они предъявили билеты кондуктору, который внимательно вглядывался своими шестью глазами в каждую букву на билете. Вскоре семья сдала багаж и пошла на борт звездолета, где им приятно улыбались и махали руками пилоты. Сев на свои места, родители и дети ждали вылета. Через пару минут ракета взлетела к звёздам. Так закончилось путешествие этой космической семьи, но воспоминания и впечатления останутся надолго.

Влащенко Илья,
космотурист и юнкор
СОШ №43 г. Павлодара

Как на свет появилась линейка?

Такой предмет, как линейка найдется в каждом доме.

Первая линейка появилась во Франции, во времена Великой французской революции. А это было приблизительно более 200 лет назад. Но если углубиться ещё дальше, то можно обнаружить, что

во времена древнейшего города Помпеи, местные архитекторы уже пользовались инструментом, чем-то напоминающим нашу линейку. Эта археологическая находка выглядела в виде тщательно острого дощечки, которые, видимо, служили для выполнения различных чертежей. И они были крайне

неудобными.

Монахи тех времен также пользовались приспособлениями, внешне похожими на наши линейки, это были тонкие пластинки из свинца.

Современной линейки не было бы, если бы не придумали метр. Во время Французской революции академики получили задание: ввести новую систему мер. В самом начале французам одним пришлось производить точные измерения длины земного меридиана, который проходил через Париж, и он составил 40000 километров. Затем метр поделили на сантиметры, а сантиметры на миллиметры. Тут же изготовили и 2 платиновые линейки шириной 25 миллиметров и длиной в один метр.

Это приспособление получило название «республиканский метр», который и стал эталоном.

В России первые линейки появились в качестве военных трофеев в начале XIX века, а выпуск был налажен благодаря русскому учёному Д.И.Менделееву в начале XX века.

Митрофанова Евгения,
3 «Д» класс СОШ № 39 г.
Павлодар,
Кл. руководитель: Трушаква
Е.В.

Мой домашний питомец

Два года назад мы всей семьёй посетили выставку кошек, где познакомились с разными породами из семейства кошачьих. На выставке были представители разных пород: огромные Мейн-куны, вислоухие шотландцы, лысые Сфинксы, но меня поразили статные и независимые британцы. Это словно маленькие полосатые тигрята с огромными глазками.

И вот спустя полгода, родители подарили мне на день рождения маленького котика. Моему счастью не было предела. Он очень красивый! Его имя непременно должно было начинаться на букву «О», такое условие было от заводчиков этой породы. Назвали мы его Отти, согласно его родословной. С первых дней пребывания в нашей семье мы с ним подружились. Мы вместе играем в догонялки, играем лазером, а еще он частенько ворует мои резинки для волос и ранним утром, когда все еще спят, он приносит их в спальню и начинает ими играть и громко бегать. А когда зазвенит домофон, он несется к входной двери, как будто это к нему пришли гости.

Для меня он стал настоящим другом! Когда я нечаянно ударюсь или упаду и начинаю плакать, где бы он ни был, он бежит

ко мне, как будто хочет мне помочь. Боль сразу проходит и мне становится легче. Отти открыто заявляет о своих чувствах и переживаниях за меня и рассчитывает на взаимную симпатию. Он своим мурлыканьем убаюкает меня вечером и разбудит ранним утром, таким образом, сообщая о своей любви и заботе. Я очень рада, что он есть в нашей семье!

Митрофанова Евгения,
3 «Д» класс
СОШ № 39 г. Павлодар
Кл. руководитель:
Трушаква Е.В.

Любим рисовать

Детство - важнейший период человеческой жизни: яркий, самобытный, неповторимый. Детский мир особенный и полон красок. Творчество является постоянным спутником детского развития. Самым интересным и привлекательным занятием для школьников в этот период является рисование, потому что оно дает возможность детям передать свои впечатления

об окружающей действительности в своих же рисунках. Ребята 3 «Д» класса с большим удовольствием любят рисовать и с нетерпением ждут каждый новый урок по художественному труду. Процесс рисования, самовыражения вызывает у детей чувство радости и удовольствия, развивает память и внимание, учит ребенка думать и анализи-

ровать, соизмерять и сравнивать, сочинять и воображать.

Все это приносит детям великое счастье.

Митрофанова Евгения,
3 «Д» класс
СОШ № 39 г. Павлодар
Кл. руководитель:
Трушаква Е.В.

№15-16

(372-373)

от 31 августа
2022 года

Красивая и нарядная сумочка, наполненная цветами – это отличный подарок ко Дню матери. Рассмотрим в этом мастер-классе, как сделать такую интересную поделку, чтобы удивить свою маму. Использовать для этого можно абсолютно любые, даже бросовые материалы, будь то картонная коробочка, ткань, сетка и так далее.

Материалы для выполнения сумочки:

- картонная коробочка небольшого размера;
- ножницы;
- термоклей;
- яркая ткань (можно использовать бросовую);
- сетка или полупрозрачная ткань;
- линейка;
- по желанию кружево;
- по желанию полубусины;
- искусственные цветы.

Возьмите для работы необходимые материалы и коробочку. Лучше брать узкую, из нее нужно будет вырезать основание. Это самый легкий способ, ведь плотный картон в виде коробочки, даже если из него вырезать деталь, будет держать форму, и останется только оклеить сверху и облагородить.

Вырежьте двойную деталь – такую, которая будет состоять из дна и двух стенок, абсолютно одинаковых по форме. Это основание должно напоминать сумочку.

Оклейте кусочками ткани, вырежьте лоскут нужного размера и промазывая внутреннюю часть, приклеивайте изнутри. Еще сверху приклейте полупрозрачную ткань. Здесь также использовался бросовый материал – сетка от букета.

Дополнительно для украшения используйте кружево, которое всегда добавляет нарядности и помогает скрыть то, что требуется замаскировать. Здесь использовалось кружево под цвет материала верхнего слоя, то есть красное и белое.

По окантовке приклейте 2 слоя кружева. Просто обогните вокруг, и не придется создавать боковые стенки на конструкции.

Возьмите цветочки и веточки. Это могут быть искусственные букеты, купленные в магазине для творчества, но по желанию вы можете выполнить цветы самостоятельно из бумаги – обычной или гофрированной. Останется напоследок вставить этот букет внутрь в сумочку. Можно не вклеивать. Таким образом, сумочка будет служить своеобразной вазочкой.

Поделки из природных материалов

Что можно сделать из природных материалов своими руками? Идеи поделок из самых разных природных материалов: шишек, желудей, семечек, камней, яблок, овощей, веток, скорлупы, листьев, ракушек, крупы, кукурузы и многого другого!

Одни из самых популярных поделок – это поделки из овощей и фруктов. Чего только не делают из этих материалов? Корзины, люди, животных. Сегодня мы хотим показать вам как сделать их овощей прелестный осенний паровозик.

Для изготовления паровозика понадобятся:

- кабачок,
- морковь,
- болгарский перец,
- бамбуковые палочки и зубочистки,
- материал для наполнения.

С перцев срежьте один бочок.

Морковь нарежьте толстыми кольцами.

Кабачок разрежьте на части как на фото.

Черенок закрепите в виде трубы на передней части кабачка сверху с помощью зубочистки.

Две шпажки проткните насквозь через кабачок, наденьте на их концы кольца моркови.

Аналогично сделайте оси с колесами у перцев.

Соедините вагоны друг с другом и с паровозом с помощью зубочисток.

Наполните вагоны любым осенним материалом (ягоды, шишки, желуди, листья, семена, грибы).

Источник: <https://montessoriself.ru/category/podelki-dlya-detey-svoimi-rukami-100-master-klassov>

Летние каникулы. Это – Супер!

Как же я жду лето!!! Вы даже не представляете! Лето – это самые длинные каникулы.

Сначала я ходила в летнюю школу в родной Павловской школе. А еще в школе работал лагерь «Радуга», я с удовольствием ходила. Мы ходили в походы на природу, занимались на школьном стадионе.

Там росли овощи, были и ягодные насаждения. Когда поспели ягоды, то мы с удовольствием собирали малину. И ели, и собирали.

По вторникам и четвергам мы с моей подругой Аидой ходили в школу на кружок «Умелые ручки». А еще с девочками ходили

на спортплощадку и занимались на тренажерах. Каждый вечер я помогала тете Кате сидеть с братишкой Аланом, пока она занималась своими домашними делами.

После отдыха в родной деревне я поехала в гости к бабушке в Железинский район. Это – аул Жана жулдыз. И вот я в гостях у бабушки в Железинском районе. Мое лето прошло очень интересно, несмотря на то, что я помогала бабушке. Днём вместе с сестренками мы пасли гусей и уток. Маленькие гуси и утята такие интересные, мягкие и смешные. У бабушки есть участок

на спортплощадку и занимались на тренажерах. Каждый вечер я помогала тете Кате сидеть с братишкой Аланом, пока она занималась своими домашними делами.

Мне понравилось отдыхать у бабушки! Спасибо лету за такие интересные и незабываемые каникулы. С нетерпением жду летние каникулы! Хочу – в лето!

**Плевако Алина, 4 б класс
Павловская СОШ**

Лето, ах, лето!

Лето – самая замечательная пора. Поэтому я с нетерпением жду летних каникул. Я люблю лето за теплую погоду, каникулы, возможность покататься. Большую часть своего лета я провела с друзьями. Каждый вечер мы собирались на прогулку. Часто все вместе мы ходили на спортивные тренировки в нашей деревне, устраивали пикники, походы. Были у нас и разные другие развлечения. Этим летом мы с моими друзьями сделали свое место. Оно расположено в саду, там мы установили бревна, что служат нашими лавочками, также поставили стол, а над столом натянули пленку, таким образом мы укрывались от дождя. Это безумно классное место, там всегда атмосферно и уютно.

В этом году я провела свое лето не только в деревне. Я побывала в России, в небольшом городке Яровое.

Хочу познакомить с небольшим курортным городком Яровое! У

городка есть своя Фишка! Основная фишка - это солёное озеро, которое так же называется Яровое. Это озеро уникально своей высокой солёностью, оно не даёт утонуть человеку, всё время держит его на плаву. В городе имеется отличный аквапарк с собственным кафе и различными горками! Там найдутся и детские горки, и горки для взрослых, имеются лежаки, где можно позагорать.

В городе Яровое я побывала не первый раз. Знаете, с каждым разом я восхищаюсь все больше и больше. К примеру, года два назад найти жилье было не так легко. А сейчас там можно заселиться на каждом шагу. Наша семья поселилась возле 22 причала. А это и есть то самое место, где расположен аквапарк и озеро Яровое. Нам очень повезло: все в шаговой доступности.

Больше всего мне понравился аквапарк, там много развлечений, которые могут удивить даже взрослого, а еще там можно очень вкусно покушать. Также мне понравилась поездка на барже, она плавает на грязевые источники. Я советую приобрести билет и сплавить туда. А уже там вы сможете намазаться лечебной грязью. Также там есть обычное пресное озеро.

На Яровом я впервые побывала на концерте. В город приехал молодой певец «НелетТо» и исполнял пару своих треков. Мне понравилось выступление певца.

Мне очень понравился отдых в Яровом! Спасибо родителям за прекрасный отдых!

**Кашкаха Юлия, 10 б класс
Павловская СОШ**

Отдых на озере Алаколь

В этом году мне посчастливилось еще раз побывать на озере Алаколь.

Уникальность озера в том, что оно является вторым по величине среди внутренних водоёмов Казахстана. К тому же, Алаколь – единственное глубоководное озеро среди бессточных озёр нашей страны. Берег озера устлан уникальной, черной лечебной галькой. А вот вода озера Алаколь солёная, морская. Вот эта вода – то и способствует лечению.

Оказывается, купальный сезон на озере открывается в конце июня и продолжается до конца августа-начала сентября. Нам говорили, что именно после 15 августа можно попасть на настоящий бархатный сезон, который длится до конца августа, когда изнывающая жара уступает место комфортной для организма температуре. Дома решили, что наша семья поедет отдыхать после 15 августа, чтобы насладиться красотами бархатного сезона. Мы выехали 20 августа и пробыли на Алаколе пять дней. Что плохо? Дорога. Она была сложная и долгая, ехали мы 12 часов, хотя ехали своим транспортом. В который раз убедилась, что путешествовать на своем транспорте (наш джип) намного лучше и комфортнее. Ведь в пути можно многое рассмотреть, увидеть, можно даже остановиться и сфотографироваться. Хотя мы и были на Алаколе в прошлом году, мне безумно все понравилось. Но в этом году мне понравилось еще больше. А все потому, что мы узнали об одном острове. Он расположен в 18 километрах от основного берега отдыхающих. Нас на катере отвезли на этот остров. А кстати, если вы любите адреналин, то по пути на остров, можете его испытать. Можно попросить водителя и сесть на переднюю часть судна, и оттуда будет открываться

глазам обзор озера Алаколь. Вот так я и проехала весь путь, все 18 километров. Я настолько была заворожена видами озера, что даже не заметила, что поездка быстро пролетела. Чем интересен остров? Этот остров отличается тем, что там в разы чище вода, а еще она полезнее для организма. Когда я зашла в воду, то удивилась ее прозрачности. А когда ныряешь под воду и открываешь глаза, то все очень хорошо видно. Также плюс такого острова в том, что там мало людей, буквально единицы. В основном, все купаются на основном, обустроенном для туристов острове. Но, по моему мнению, там не так красиво, ты не можешь рассмотреть горы,

кристально чистую воду, а также побыть в тишине и насладиться красотой природы.

А еще я каталась на воднике. Водник - это такой водный транспорт, который, в основном, предназначен для ярких эмоций. Также мне запомнилась поездка на катере, так как она была необычная.

К сожалению, время на Алаколе да и каникулы пролетели быстро. Хорошо отдохнув, мы вернулись домой, а я начала готовиться к учебе.

Лето принесло мне массу ярких впечатлений и незабываемых моментов!

**Кашкаха Юлия, 10 б класс
Павловская СОШ**

Поездка в Боровое

Лето подарило мне поездки с родителями в Павлодар, Нур - Султан и Боровое. Везде было интересно. В Павлодар мы ехали на легковой машине, дальше мы путешествовали на поезде. Я все время стояла у окна и смотрела, смотрела, смотрела. Красива наша земля! Вот и Нур - Султан. Тетя Алия радушно нас встречает. Небольшой отдых в Нур – Султане. А потом мы отправляемся в Боровое. Сначала на поезде, а потом - на легковой машине.

В Боровом очень красивая природа, чистый воздух. Есть и озера. Вода в озерах прозрачная и чистая. Песок возле озера от солнца быстро нагревался. И когда мы ходили по горячему песку, как будто песок массажировал наши ноги. Горы высокие, ходить по ним трудно, можно поскользнуться.

Родители и тетя рассказывали, что с Боровым связано много легенд. Так, мы побывали в роще танцующих берёз. Красивые березки! Мне очень понравилось отдыхать в Боровом, любоваться красотой природы рядом с мамой и папой.

Мне очень понравилось ез-

дить на поезде и в окне рассматривать красоту родины. Спасибо родителям и тете за прекрасный отдых, особенно в Боровом. Теперь я точно знаю, что на следующий год мы всей семьей снова поедем в Боровое.

Вот так замечательно я провела летние каникулы.

**Кушмагулова Тамирис,
5 б класс
Павловская СОШ**

25 сентября 85 лет (1937-2021) со дня рождения поэта, журналиста В. Г. Семерьянова

Виктор Гаврилович Семерьянов родился 25 сентября в 1937 году в селе Новоегорьевка Алтайского края. Закончил среднюю школу в г. Рубцовске, а затем - Семипалатинское речное училище. Плавал по Иртышу сначала матросом, затем рулевым, капитаном теплохода, навсегда связав свою судьбу с Павлодаром. С 1969 года работал на телевидении. В 1970 г. избран председателем литературного объединения им. П. Васильева. С 1971 г. работал в редакции газеты «Звезда Прииртышья»: корреспондентом, заведующий отделом культуры, ответственным секретарем, первым заместителем редактора. В 1972 г. окончил Московский институт литературы им. М. Горького. Член Союза писателей Казахстана. Его произведения входят в коллективные сборники стихов: «Иртышские напевы» (1962), «Ступеньки» (1976), «День поэзии» (1978). Авторские сборники стихов: «Высокий берег» (1981), «Вслед за журавлями» (1983), «Незакрытая калитка» (1983), «Я тебе расскажу» (1984), «Зимняя радуга», «Гусиный перелет» (1998), «Звонок старому другу» (1998), «Песнь о батыре Жасыбае» (2000), «Вслед за журавлями», «Стук сердца в тишине». Отдельной книгой вышла поэма «Вольные цветы. Сказ о Павлодаре». В стихах поэта - любовь к родине, к природе и людям Павлодарского Прииртышья. «Прозрачная ясность языка, открытость, почти исповедальность мысли вводят творчество Виктора Семерьянова в русло пушкинской поэтической традиции. Снимая покровы с явлений и лиц, поэт сердцем видит их драгоценную сущность, которая и питает образное богатство его стихов», - пишет профессор Н. Г. Шафер. Его последние стихи - раздумья о жизни, о прожитых годах, об истории страны, о любви и дружбе. В. Семерьянов - талантливый переводчик с казахского, в том числе произведений Абая.

12 октября 110 лет (1912-1943) со дня рождения дважды Героя Советского Союза Г. П. Кравченко

Кравченко Григорий Пантелевич родился 12 октября 1912 года в селе Голубовка, ныне Но-

вомосковского района Днепропетровской области, в семье крестьянина. В 1914-1924 гг. жил в Павлодарском уезде (Песчанской волости, с. Трофимовка). Окончил среднюю школу. В 1931 году был призван в Красную Армию. Окончил Качинскую военную авиационную школу пилотов 1932 году и курсы при Военной академии Генштаба в 1941 году. С 1932 года летчик-инструктор Качинской авиашколы, командир звена, отряда и эскадрильи, затем летчик-испытатель, командир истребительного авиаполка и особой авиагруппы. В 1938-1939 гг. воевал против японских захватчиков в Китае. За мужество и отвагу, проявленную при выполнении воинского долга, майору Кравченко 22 февраля 1939 года было присвоено звание Героя Советского Союза. В 1939-1940 гг. командовал истребительным авиационным полком в районе боевых действий на Халхин-Голе. 29 августа 1939 года за подвиги, совершенные в этих боях, Кравченко награжден второй медалью «Золотая Звезда». Участник советско-финской войны.

В период Великой Отечественной войны командовал 11-й смешанной авиадивизией, затем ВВС 3-ей армии, ударной авиационной группой Ставки Верховного Главнокомандования, с июля 1942 г. 215-й истребительной авиационной дивизией. Сражался на Западном, Брянском, Калининском,

Ленинградском и Волховском фронтах. Погиб 23 февраля 1943 года в воздушном бою над Ленинградской областью. Награжден двумя орденами Ленина, двумя орденами Красного Знамени, Отечественной войны 2-й степени, орденом «Знак Почета», а также монгольским орденом Боевого Красного Знамени. Приказом Министра обороны СССР от 31 октября 1955 года навечно зачислен в списки истребительного авиаполка, которым командовал на Халхин-Голе. Именем Героя названы улицы в Москве,

Днепропетровске, а также средняя школа в селе Зверино-головское Курганской области. Бронзовый бюст установлен в селе Голубовка. В селе Теренколь Качирского района улица районного центра названа в честь Героя Советского Союза Г. П. Кравченко. На аллее Героев Советского Союза в Павлодаре установлена стела с барельефом Героя. Похоронен Григорий Кравченко на Красной площади у Кремлевской стены.

8 ноября 110 лет (1912-2002) со дня рождения писателя, поэта, краеведа, члена Союза журналистов Республики Казахстан, участника Великой Отечественной войны Д. П. Приймака

Дмитрий Петрович Приймак родился 8 ноября 1912 года в селе Коноваловка ныне Северо-Казахстанской области, расположенном на берегу реки Ишим, в семье хлебопашца, который приработывал плотницким ремеслом. Он был необычен своей неутомимостью и легким характером - никогда не оби-

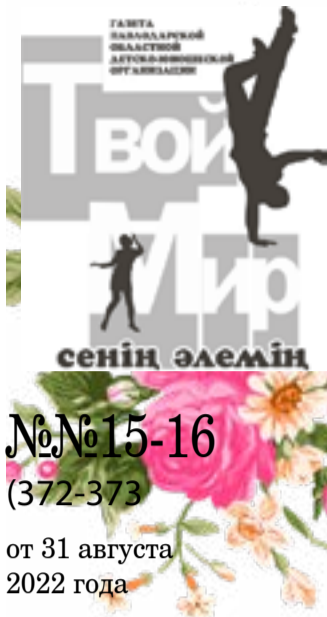

жался на критику, не опускал руки. После семилетки (1930) Дмитрий Приймак учился на рабфаке и в Сельхозинституте в Алма-Ате. После окончания учебы работал агрономом в Талды-Курганской области. Здесь же появились его первые публикации в местной прессе: статьи и стихотворения. Отсюда был призван на фронт. Когда началась Великая Отечественная война, он служил радистом батальона, повсюду таская на спине тяжелую рацию. Потом, узнав о его профессии, командиры определили бойца в батальон обеспечения, где он «агрономил» в подходе. После войны Приймак направили в Павлодарскую область (дек. 1945 г.) - он работал агрономом в совхозах «Павлодарский», «Карасукский», в областном сельхозуправлении, а также в Михайловской районной газете. Увлечение краеведением привело Д. П. Приймака в областную историко-краеведческий музей, где он стал старшим научным сотрудником. Одновременно изучал историю гражданской войны и коллективизации в Прииртышье - об этом рассказывает его очерковая рукопись «Пламя над Иртышом». Несколько очерков из этой рукописи были опубликованы в «Звезде Прииртышья» под рубрикой «В грозные дни», а Павлодарская районная газета «Нива» поместила его очерк «Хмурый день купца Осипова». Написал он и повесть о колхозном движении «Сейтедьская биль». Стихи печатались в армейских и республиканских газетах и журналах: в «Звезде Прииртышья», «Казахстан», «Сельское хозяйство Казахстана», «Огни Алатау», «Литературный Казахстан», «Нива», «Сарыарка самалы», «Павлодарская газета», «Новое время». С 1946 г. Д. П. Приймак был членом литературного объединения имени Павла Васильева, а в 1963 году его приняли в Союз журналистов СССР. В 1952 году в издательстве «Казгослитиздат» вышла его первая книжка «Сережкин мир» (по имени сына). Потом увидели свет его сборники «Скалы и легенды Баянаула» (1974) и «Баянаул заповедный» (1982). За журналистскую работу в 1981 году он стал

лауреатом областной премии имени П. З. Ермакова. Немало песен сложено на слова Дмитрия Приймака павлодарскими композиторами. В соавторстве с М. Пульгой было создано более 40 песен. Среди них: «Бригадиру тут легко ли?», «Белеют ромашки», «Вспоминай», «Слышны перебо-

ры баяна», «По вечернему городу...» и др. Вальс «По вечернему городу» стал лауреатом республиканского радиотелевидения, а «Речная лирическая» прозвучала в телефильме «Иртыш - дорога голубая». На мелодию А. Меттуса Д. Приймак написал слова «Весеннего вальса», на мелодию В. Ширинкина - «Павлодарский ветерок». В содружестве с В. Гончаровым появились на свет песни «Край родной» и «Бережь огонь Прометея». Тесное сотрудничество связывало его и с композитором В. Ботовым - ими создано более 10-ти песен («Наши алые паруса», «Про Иртыш голубой и про город родной»), из которых особенно известной в те годы была песня «Наши алые паруса». Были написаны песни совместно с другими композиторами - это Дмитрий Гусинцов «Вальс весны», О. Дейбнер «Незабудки», В. Бгашев «Тройка», В. Ботовым Приймак переводил на русский язык стихи казахских поэтов М. Утемисова, С. Торайгырова, Ж. Мусы, С. Мауленова, А. Ахметова и Д. Абилова, М. Жаманбалинова. Он относится к категории людей, которых называют «человек-непоседа». Он всегда в пути. Объездил, а вернее, обошел пешком многие места Дальнего Востока, Узбекистана, Прикаспия, Алтая, Урала и, конечно, свое родное Павлодарское Прииртышье. И где он побывал, своими впечатлениями и наблюдениями делится с людьми через газеты, радио, телевидение. Не увидел Дмитрий Петрович презентации своей последней книги «Моя душа». «В эту последнюю подборку собраны избранные стихи ряда лет и коротенькая документальная повесть о немом верблюдовом совхозе «Экибастузский», - так говорил Дмитрий Приймак о своей будущей книге. «Все, пережитое прошло через мою душу. Так и назову книжку - «Моя душа» (2001).

Источник: «Знаменательные и памятные даты Павлодарской области на 2022 год» КГУ «Централизованная библиотечная система» г. Павлодара

№№15-16
(372-373)

от 31 августа
2022 года

Адрес редакции:
Республика
Казахстан, 140000,
г.Павлодар,
ул. М.Жусупа, 27,
каб. № 232
Телефон
редакции:
8 (7182) 32-82-63,
twoi_mir@mail.ru

Учредитель:
Общественная
организация
ОДЮО

Гл. Редактор
А. Аипова

Редакторы:
А. Аипова
Т. Суворова

Дизайнер:
А. Сюендыкова

Периодичность
выхода:
1 раз в месяц

Выпускающий
детский
редактор:
Даяна Куламбаева

Территория распространения - Павлодарская область. Собственник и учредитель: ОО «Областная детско-юношеская организация Павлодарской области». Газета зарегистрирована в Министерстве культуры и информации Республики Казахстан. Регистрационное свидетельство о постановке на учет средств массовой информации №7917-Гот12.12.2006 г.

Ет жайғап, кәде сүйекті білу де өнер

Атаулы басты ет тағамдарына: қойдың піскен кесек құйрығы – құйрық, жүректі, бүйректі, өкпені, бауырды ұсақтап турап, күріш араластырып ішекке тығып жасалатын – әсіп; тұздалып қақталған

қосып араластырылған – мипалау, терісімен үйтілген қой еті – құйқалы ет; марқа қозылардың етін қазан буына бұқтырып пісіретін – сірне (бұқпа) немесе сырбаз, жас жылқының сұрпы етін сыдырып,

бұрыш қосқан тұзды майлы сорпаны – тұздық дейді.

Жаңа босанғандарға омыртқасы бұзылмай асылар жас ет – қалжа. Қазақта қонақтарға тартылатын табақтардың өз атаулары бар. Олар: бас табақ, қос табақ, сый табақ, күйеу және келін табақ, жастар табағы, жай табақ болып аталады.

Бас табақ – жасы үлкендерге, аса сыйлы қонақтарға – бас, жамбас, ортан жілік, жамбастың серігі белдеме, сүбе қабырға, жылқының – қазысы, қартасы, жалы мен жаясы тартылады.

күйеу жігітке арналған сый.

Қыз табаққа – тоқпан жілік, бел омыртқа, құйрық, қабырға; бала табаққа – бел омыртқа, қабырға, бүйрек, бақай, асықты жілік салады.

Еттің табаққа арнайы жасалатын түрі – жаубүйрек. Бұл лақтың етінен жасалар табақ. Тамыз айы басталған соң, көбіне қазақтарда лақ сояды. Бұл күнделікті тамақ ретінде ұсынылады. Өйткені лақ еті жеңіл және майы қатпайтын қоңыр күзге дейін тәуір саналады.

– сұр ет; тілімделіп білеуімен кесіліп кептірілген ет – борша; қойдың бауырын жұқалап тіліп, үстіне құйрық майымен құдаларға берілетін – құйрық-бауыр; ұсақ туралы, майға қуырылған – қуырдақ, істікке түйреп, отқа қақталатын – кәуап; ет пен қамырды ұсақтап турап, сорпасымен берілетін – нарын; қойдың төс сүйегінің сыртындағы майлы етін отқа үйтіп, қақталған – төстік; миға құйқа, құйрық, бауыр, бүйрек

өз қарнына салып, жерошақтағы қызыл шоқ қоламтасына көміп, буына пісірілетін – жерқазан, семіз лақтың майлы бүйрегін омыртқаға жабысқан күйінде салып пісірілетін – жаубүйрек сияқты тағы басалар жатады.

Сорпалардан: бас-сирақ, құйқалы ет қосылып асылған еттің сорпасы – құрым сорпа; сүзбе, айран, езген құртты сорпа – ақ сорпа; жаңа сойылған мал етінің сорпасы – жас сорпа. Пияз, сарымсақ,

Қос табақ – құа, құдағиларға тартылатын арнаулы табақ. Бұған салынатындар бас табақпен парапар. Қос табақ – құда-құдағилардың қонағасының үстіне, тоқпан жілікті қосып қосымша әкелетін табағы.

Сый табақ – ерекше сый-құрметке лайық адамдарға тартылатын қосалқы табақ.

Бас табақ, қос табақ, сый табақтарға жауырын, тоқпан жілік сияқты кәдесіз жіліктерді араластырмайды.

Жай табақ – ортан жілік пен жауырын, тоқпан жілік, қабырға, омыртқа салынатын табақ.

Жастар табағы – асықты жілік пен төс салынар табақ. Асықты жілік жасына қарай бірі алса, төс

Жаубүйрек – лақтың бүйрек майын сылымай, омыртқаға жабысып тұрған қалпында, опырмай бөліп алып пісіріледі. Жаубүйрек ол – майбүйрек. Жау деген көне түркі тілінде, балқар, қарашай тілдерінде де май екен. Содан да майбүйрек жаубүйрек аталып кеткен.

Өдетте, табақ тартылғанда алғаш дастарқанға бас әкелінеді. Қойдың басын әкеліп қоярда маңдайынан тұмсығына қарай кеңсіріктің үстіне тіліп, көлденең кескілеп, «төрт құбылаң тең болсын, маңдайың ашық болсын» деген ізгі тілекпен қасқалап, бір құлағын кесіп алып, тұмсығын алға беріп әкелген дұрыс.

Бабадан қалған асыл сөз

Мақал-мәтел - маржан сөз, қоса көрме арзан сөз

Ел қалаған ұл-қыздар,
Ел көгінде жұлдыздар.

Жақсылық қылсаң халыққа,
Бір қайырымын аларсың.
Жамандық қылсаң халыққа,
Жапанда жалғыз қаларсың.

Елді тастап, шетке кетпе,
Шетке кетсең де, көпке кетпе.

Халықтан – қайырымдылықты,
Қариядан байымдылықты
үйрен.

Өнерлі елдің оты сөнбес.

Ынтымақ – бұзылмайтын
қорған,
Қосылып еккен ағаш – орман.

Ауыл болсаң, қауым бол.

Алтау ала болса, ауыздағы
кетеді,
Төртеу түгел болса, төбедегі
келеді.

Ұрыс ырысты қашырап,
Ынтымақ белге асырап.

Көп ел – сарқылмас көл.

Ынтымақсыз елді – ұрысы
билейді,
Ынтымақты елді – дұрысы
билейді.

Тату елдің тамағы таусылмайды.

Туған жер – тұғырың,
Туған ел – қыдырың.

Жер – ырыстың кіндігі.

Ер жақсысы елін сағынар,
Ат жақсысы атын сағынар.

Жер тоймай – ел тоймайды.

Жері азған елде тоқшылық
болмайды,
Ері ынтымақты елде
жоқшылық болмайды.

баспаға өзірлеген
Бегімхан Ибрагим
(КЕРІМХАНҰЛЫ)
Ақсу қаласының Абай
атындағы №2 ЖОББ
мектептің қазақ тілі мен
әдебиеті мұғалімі
Павлодар облысы
Қазақстан Журналистер
Одағының мүшесі